

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Turizm
firmalarının
kələyi:
sizi belə
aldadırlar
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 29 iyul 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 130 (8740) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Kremlin Bakıya qarşı "qulaqardı siyasəti"

Rusiyanın Azərbaycandan edilən çağırışlara etinasız münasibəti bu ölkənin etibarını tam sarsıdır

yazısı səh.5-də

Türkiyədə növbədənənar seçki tələbi

yazısı səh.4-də

AZAL təyyarəsini vuran kapitanın şok səs yazısı

yazısı səh.5-də

Kremlin qorxulu Cənubi Qafqaz planı

yazısı səh.6-də

Xəzərin dərdi bilindi

yazısı səh.15-də

Azad edilmiş ərazilərdə radioaktiv maddələr tapıldı

yazısı səh.7-də

Xamneyiyə bağlı SEPAH yenə həddini aşdı

yazısı səh.6-də

Regionu təhdid edən təhlükə - növbəti SOS!

yazısı səh.7-də

Paytaxtı Bakıdan suya görə köçürmək təklifi

yazısı səh.11-də

"Qarabağ" erməni klubu ilə oynayarmı?

yazısı səh.13-də

Tikinti şirkətləri ilə provayderlərin qovğası

yazısı səh.14-də

İşıqla bağlı yeni tarif təsdiqləndi

yazısı səh.11-də

ANTI-AZƏRBAYCAN ŞƏBƏKƏNİN AVROPADAN TOTAL HÜCUMU

İsveçrə, Belçika, Fransa parlamentlərində, eləcə də ABŞ Konqresində tənqidatçı addımlarla sülh gündəliyi pozulur - Bakıdan çirkin kampaniyaya sərt reaksiya

yazısı səh.9-da

Hökumətdə struktur islahatları hazırlığı

Bəzi nazirlik və komitələrin birləşdirilməsi və ya onların bazasında yeni strukturların yaradılması gözlənilir

yazısı səh.3-də

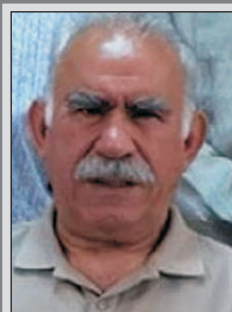
Zəngəzur dahlizi üçün "Qobl planı"

yazısı səh.8-də

Emil Əmrullayevin nazir kimi 5 ili

yazısı səh.3-də

Öcalanın "sağ əli" 31 il sonra azadlıqda, bəs özü?

yazısı səh.4-də

Nazirliyin sektor müdiri yoxlama zamanı vəfat etdi

İqtisadiyyat Nazirliyinin əməkdaşı xidməti vəzifəsini yerinə yetirərkən qəfil vəfat edib. Bakupost.az xəbər verir ki, həmin şəxs İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin Əmlakın qiymətləndirilməsi və qiymətləndirmə fəaliyyətinə nəzarət sektorunun müdiri, 1961-ci il təvəllüdlü Hətəmov Ayaz Bəhmən oğludur.

Qeyd olunur ki, Göyçay rayonunda yoxlama zamanı qəfildən onun halı pisləşib. A.Hətəmov "kəskin koronar sindrom" (infarkt) diaqnozu ilə Göyçay Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına yerləşdirilib. Lakin həkimlərin bütün səylərinə baxmayaraq, onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

İxtisas seçimi bu il gec başlayacaq?

Bu il ali təhsil müəssisələrinə ixtisas seçiminin əvvəlki illərdən fərqli olaraq bir qədər gec başlayacağı ehtimal edilir.

Səbəb isə bəzi ixtisaslar üzrə qabiliyyət imtahanlarının hələ də davam etməsidir. Buna görə də seçim mərhələsinin

avqustun əvvəlində deyil, ayın ortalarında başlaması gözlənilir. Bu isə abituriyentlər üçün qərar verməkdə əlavə vaxt deməkdir.

Qeyd edək ki, ali təhsil və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin qabiliyyət tələb edən ixtisasları üzrə qabiliyyət imtahanları üçün 36778 abituriyent qeydiyyatdan keçib.

Bəs ixtisas seçiminin nə zaman başlaması nəzərdə tutulur?

DİM-dən bildirilib ki, dəqiq tarix hələ məlum deyil: "Hələ qabiliyyət imtahanları davam edir. İxtisas seçimi günləri belli olduğdan sonra tarixlər elan ediləcək".

Nazir 28 nəfər müharibə iştirakçısını polisə işə götürdü

Daxili işlər naziri general-polkovnik Vilayət Eyvazov iyulun 28-də respublikanın şəhər, rayon polis orqanlarında sırayı və kiçik rəis heyəti vəzifələrində xidmət etmək arzusunda olan gənclərin növbəti sıra baxışını keçirib.

Bakı şəhərində keçirilən sıra baxışında Daxili İşlər Nazirliyinə onlayn qaydada müraciət etmiş gənclərdən daha hazırlıqlı olan 214 nəfər seçim turunun növbəti mərhələsinə buraxılıb ki, onlardan da 28 nəfəri Vətən müharibəsi iştirakçısıdır.

Gənclər qarşısında çıxış edən nazir V.Eyvazov seçim turunun digər mərhələlərindən də uğurla keçərək daxili işlər orqanlarında xidmətə qəbul ediləcək gənclərə gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb, tapşırıq və tövsiyələrini verib.

100 azərbaycanlı gənc Kiprda təqaüdlə təhsil alacaq

Azərbaycandan 100-ə yaxın gənc Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin (ŞKTC) universitetlərində təqaüdlə təhsil almaq imkânına malik olacaq.

Bu barədə Şimali Kiprin Milli Təhsil Nazirliyinin nazir Nazim Çavuşoğlu-nun Bakıya səfərinin yekunlarına dair məlumatına istinadla xəbər verilir.

Mətbuat xidməti qeyd edib ki, ŞKTC nümayəndə heyəti səfər çərçivəsində Şimali Kipr ali məktəblərinin məzunları ilə görüşüb. Milli təhsil naziri onlara Azərbaycan-dan olan tələbələrə təqaüd verilməsi üçün ayrılacaq kvotalarla bağlı planlar barədə məlumat verib.

"Azərbaycanın 25 vətəndaşı Şərqi Aralıq dənizi universitetində, 25 nəfər Lefkoşadakı Avropa Universitetində təqaüdlə təhsil ala biləcək və ən azı iyirmi nəfərin təhsil xərcləri Milli Təhsil Nazirliyi tərəfindən qarşılanacaq. Ümumilikdə, söhbət yüzə yaxın Azərbaycan vətəndaşından gedir", -deyə nazirliyin məlumatında bildirilir.

Bu şəxslərə əsgərlikdən möhlət veriləcək

Peşə təhsili alan gənclər hərbi xidmətə çağırışla bağlı müəyyən şərtlər daxilində möhlət hüququ əldə edirlər. Modern.az xəbər verir ki, bu, "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Qanunun 21.1.2-ci maddəsində əksini tapıb. Həmin maddəyə əsasən, peşə təhsili müəssisələrində təhsil alan və bu təhsil müəssisələrinə daxil olana qədər tam orta təhsil almamış çağırışçılar üçün 20 yaşınadək müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan möhlət verilir.

Qanunun bu müddəası peşəkar bacarıqlar qazanmaq istəyən gənclərin təhsil prosesinin hərbi xidmətə gərə

cavab verən şəxsləri əhatə edir və 20 yaş tamam olduğundan sonra hərbi xidmətə çağırış qüvvədə qalır. Məlumat üçün bildirik ki, "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Qanuna edilmiş son dəyişikliklə ümumi təhsil müəssisələrində tam orta təhsil alanlara da 20 yaşınadək hərbi-dən möhlət hüququ verilir.

Bu şəxslərə xüsusi dövlət rabitəsi veriləcək

Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin müstəqil şöbələrin müdirləri xüsusi dövlət rabitəsi ilə təmin olunacaq.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı fərman imzalayıb.

Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin strukturuna daxil olan "Cihaz İstehsalat Birliyi" Məhdud Məsuliyyətli Cə

miyyətinin baş direktoru da Xüsusi dövlət rabitəsi ilə təmin olunan vəzifəli şəxslərin siyahısına daxil edilib.

Qeyd edək ki, hazırda "Azərsilah" Müdafiə Sənayesi Holdingi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin baş direktoru və onun müavinləri xüsusi dövlət rabitəsi ilə təmin olunur.

Amin Musayev ermənilərin məhkəməsində ifadə verdi

İyulun 28-də Bakı Hərbi Məhkəməsində məhkəmə prosesində ifadə verən zərərçəkmiş şəxs Amin Musayev 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı güllə yarası aldığını, yaralı vəziyyətdə Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən əsir götürüldüyünü, əsirlik müddətində hər gün işğəncələrə məruz qaldığını bildi

rib. O, noyabrın 8-də Şuşa və Xankəndi şəhərləri arasındakı ərəzide yaralandığını, noyabrın 11-də əsir götürüldüyünü deyib. Əsir götürülən vaxt ona qarşı nalayiq ifadələr işlədilib. A.Musayev onlara cavab verən zaman avtomatın qundağı ilə alın hissəsindən vurulub. O, avtomobilə mindirilib. Maşında döyülməsi nəticəsində huşunu itirib. Sonradan İrevana aparıldığını öyrənib.

"Ayağım yaralı idi. Əsirlik zamanı gəlib ayağımı təmizləyəndə bilərəkdən biz vasitəsilə ağrını artırır, bununla da işğəncə verirdilər. Halbuki oraya tibbi şlanq - drenaj qoyulmalı idi ki, çırk axsın. Onu etmirdilər. Çırk ayağımın içində qala-qala zorla, ağrılı şəkildə bizlə təmizləyirdilər. Səsim çıxdıqca daha çox zorakılıq göstərdilər. Hətta boynuma qədər üzərimə isti su töküldülər".

O, dekabrın 14-də Azərbaycana təhvil verilib. Əsirlikdən qayıtdıqdan sonra dörd dəfə əməliyyat olunub.

Yevlaxda 63 yaşlı kişi həmkəndlisini öldürdü

Yevlaxda qəsdən adam öldürməkdə şübhəli bilinən şəxs tutulub.

Yevlax Rayon Prokurorluğundan verilən məlumata görə, iyulun 27-də Yevlax rayonunun Çənlibel qəsəbəsi ərazisində qəsdən adam öldürülməsinə dair rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub.

Araşdırma zamanı 1962-ci il təvəllüdlü İlham Mirzəyevin rayonun Çənlibel qəsəbəsində bıçaqla həmkəndlisi 1978-ci il təvəllüdlü Həbil Kərimova xəsarət yetirərək qəsdən öldürməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Yevlax rayon prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci (qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb.

İlham Mirzəyev şübhəli şəxs qismində tutularaq istintaqa cəlb edilmişdir.

Hazırda cinayət işi üzrə istintaq tədbirləri davam etdirilir.

574 əcnəbiyə Qarabağa səfər üçün icazə

İyulun 23-dən etibarən xarici ölkə vətəndaşlarına Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə getməyə icazə verilib.

Belə ki, əcnəbilərin Şuşa, Laçın, Ağdam, Füzuli, Xocalı və Xankəndi şəhərlərinə xüsusilə icazə alaraq səfər etmək imkanı yaradılıb.

Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyindən (AYNA) bildirilib ki, Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə fərdi minik avtomobilləri ilə səfər etmək üçün www.yolumuzqarabaga.az portalı üzərindən müraciət edən 574 xarici ölkə vətəndaşına icazə verilib.

Qeyd edək ki, bu imkan Azərbaycana 90 gün müddətinə səfər edən, eləcə də ölkəmizdə müvəqqəti və ya daimi yaşamaq üçün icazəsi olan xarici vətəndaşlara şamil olunur.

Təhsil eksperti, dosent İlham Əhmədov Emil Əmrullayevin nazir təyin edilməsinin 5 ilinin tamam olması ilə bağlı öz Facebook səhifəsindən yazı paylaşmış.

“Yeni Müsavat” “AzPolitika” istinadən həmin yazını təqdim edir:

“Bu ərəfədə təhsil nazirinin təyinatının 5 ili tamamlandı. Bu 5 il təhsilimizə və elmimizə nə sə verdimi? Təhsil Nazirliyinin Elm və Təhsil Nazirliyi olması da 3 ili tamamlandı. Elm və təhsil inteqrasiya edə bildimi? Elmdə inkişafyönlü tendensiyalar varmı?”

Nazir ona olan çox böyük etimadı, dövlətin, ictimaiyyətin xüsusi də alimlərin, müəllimlərin, valideynlərin ümidlərini doğrultdumu?

Bu 5 ildə yadda qalan hansı uğurlu layihəsi, ideyası, nəticəsi, sözü oldu? Nə kimi səhvləri oldu?

“Nailiyyətin əsasında səhvlərdən nəticə çıxarmaq dayanır” kimi sözlər desə də, heç səhvlərini gördümü, nəticə çıxardımı, etiraf etdimi? Səhvləri KİV-də bəyan edildə, onları düzəltməyə cəhdlər etdimi?

Düzü, bir çoxları kimi, o vaxt bizim üçün də bu təyinat gözənilməz olmuşdu.

Elm-təhsil camiasında sözü, hər hansı nailiyyəti, xidməti, təcrübəsi, bilgisi, tədqiqatı olmayan, ictimaiyyətin yaxşı tanımadığı gənc məmurun belə mühüm, strateji, müəkkəb, həm də dərin böhran içində olan bir sahəyə nazir təyin edilməsi bir çoxları üçün gözənilməz idi. Bu təyinat həm də ona olan böyük etimad idi.

Düzü, bu təyinatdan bir çoxları kimi, bizim də ciddi gözləntimiz yox idi. Ölkə təh-

silinin gələcək aqibəti təxminən belli idi. Təəssüf ki, bu pessimist gözlənti özünü doğrultdu. Gənc nazirin təcürübəsizliyi, komandasının zəifliyi bizi təhsilə dair məsləhət və monitoring xarakterli məqalələr yazmaqla bu sahəyə dəstək verməyə sövq edirdi. Amma yazılan yüzrlərlə məqalə sanki lazımsız və əbəsi idi. Baxmayaraq ki, nazirin “islahat”çı komandası təhsil islahatlarının elmi təminatı haqqında da məlumsız idi, heç bir strategiya, plan, ideyaları da yox idi. Bu məqalələrdən nə vaxtsa, kimlərsə

faaydanacağına şübhəmiş yoxdur, amma əbəsi yerə təhsil sisteminin itirdiyi bu illərə təəssüf edirik. Belə vaxt itkinsini geri qaytarmaq mümkün deyil.

Nazir kimi fəaliyyətə başladığı günlərdə ilk sözlərindən biri “məne problemlərdən danışın, problemlər qaldırın” olmuşdu. Təəssüf ki, bu söz də söz olaraq qaldı. Təəssüf ki, “məne problemlərdən danışın” deyənlər öz sözlünə əməl etmədi, problemləri və verilən təklifləri eşitmədi.

E.Əmrullayev 27 iyul

Emin Əmrullayev 2014-cü il 5 dekabrından etibarən Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsində müdir müavini kimi fəaliyyət göstərmiş. Səbiq təhsil naziri Mikayıl Cabbarovun 28 dekabr 2015-ci il tarixli 11/1280 nömrəli əmrinə əsasən, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin müdiri vəzifəsinə təyin edilib. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 14 noyabr 2016-cı il tarixli, 1107 nömrəli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Təhsil Problemləri İnstitutunun adı dəyişdirilərək Azərbaycan Respublikasının Təh-

Emil Əmrullayevin 5 ili

Təhsil eksperti: “Bu illərdə yadda qalan hansı uğurlu layihəsi, ideyası oldu?”

2020-ci ildə nazir təyin edilib. O, bu vəzifədə Təhsil İnstitutunun direktoru olub.

E.Əmrullayev Azərbaycan Dövlət İdarəçilik Akademiyasını bitirib. ABŞ-ın Kolumbiya Universitetində Enerji Siyasəti, Macarıstanın Mərkəzi Avropa Universitetində Siyasət üzrə magistr təhsili alıb. Avropa Tələbələr Forumu - Bakı İctimai Birliyinin həmtəsisçisi olub.

sil İnstitutu adlandırılıb. 6 aprel 2016-cı il tarixindən qurumun direktoru vəzifəsini Emin Əmrullayev icra edib.

Səbiq təhsil naziri Ceyhun Bayramovun 9 yanvar 2020-ci il tarixli əmri ilə nazirliyin Təhsilin inkişafı proqramları şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışan Emin Əmrullayev Təhsil İnstitutunun direktoru vəzifəsinə təyin olunub.

□ “Yeni Müsavat”

Hökumətdə struktur islahatları hazırlığı

Bəzi nazirlik və komitələrin birləşdirilməsi və ya onların bazasında yeni strukturların yaradılması müzakirələri; idarəetmədə ifrat mərkəzləşmədən narazılıqlar...

Azərbaycanda yerli icra hakimiyyətlərində gənşmiş yaşlı struktur islahatlarının aparılması yenidən gündəmdədir. Belə ki, müasir idarəetmə tələblərinə cavab verməyən bəzi idarələrin ləğvi, digərlərinin isə yenidən təşkili planlaşdırılır.

Nəzərdə tutulan islahatlarda məqsəd idarəetmədə çevikliyin və effektivliyin artırılmasıdır. Müvafiq məsələ ilə bağlı rəsmi qərarların payızda açıqlanacağı gözlənilir.

Bir müddət əvvəl bəzi icra hakimiyyətlərinin fəaliyyətləri ilə bağlı aşkarlanan və cəmiyyətə təqdim olunan neqativ hallar bu sahədə köklü islahatların aparılmasının vacibliyi ilə bağlı müzakirələrin açılmasına səbəb olmuşdu. İcra hakimiyyətlərinin ləğv edilməsi, böyük şəhərlərdə mer seçkilərinin keçirilməsi, bələdiyyə institutunun təkmilləşdirilməsi təkliflər sırasında idi.

Bununla bağlı uzun zamanlı müzakirələr gedir, amma icra hakimiyyətlərinin ləğv olunması üçün konstitusiyada dəyişiklik lazımdır. Ölkədə referendum keçirilməlidir. Daha çevik, daha yığcam

struktur formalaşmalıdır.

Deputat Tahir Rzaev Modern.az-a bildirib ki, müasir dövrün realılıqları bütün sahələrdə islahatların aparılmasını zəruri edir: “İlk növbədə iş proseslərinin yenidən qurulması, idarəetmədə səmərəliliyin artırılması, əlaqələrin gücləndirilməsi və vətəndaşlarla daha effektiv ünsiyyətin qurulması məqsədinə xidmət edir. Azərbaycanda da son illərdə bir sıra mühüm sahələrdə islahatlar həyata keçirilir və bu addımlar sosial-iqtisadi inkişafı ya-

naşı, ictimai və mədəni həyatın da müxtəlif istiqamətlərində öz müsbət təsirini göstərməkdə davam edir”.

Deputat qeyd edib ki, bəzi idarəetmə strukturlarında yeni islahatlara ehtiyac duyulur: “Mövcud vəziyyət onu göstərir ki, müəyyən nazirlik və komitələrin birləşdirilməsi və ya onların bazasında yeni strukturların yaradılması məqsədəuyğun ola bilər. İcra orqanlarında da optimallaşdırma və funksional dəyişikliklərə gedilməsi gözlənilir”.

Millət vəkili sözlərinə görə, idarəetmə sahəsində ediləcək hər hansı yanlış və tələsik addım gələcək inkişafı ləngidəcək, cəmiyyətdə narazılıq yarada bilər. Bu baxımdan planlaşdırılan struktur islahatları həm global idarəetmə təcrübəsinə, həm də ölkənin daxili ictimai-siyasi vəziyyətinə uyğunlaşdırılmalıdır. Çünki yalnız bu halda islahatlar real nəticələr verəcək və inkişafı sürətləndirəcək.

Yeri gəlmişkən, parlamentin yay tətilindən əvvəlki son iclasında Ədalət, Hüquq, De-

mokratiya (ƏHD) Partiyasının sədri, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri müavini Qüdrət Həsənzadə idarəetmədə ifrat mərkəzləşmədən gileylənmişdi. “İdarəetmədə ifrat mərkəzləşmə və güvənsizlik, yeni digər aşağı dövlət orqanlarına güvənsizlik iqtisadi inkişafa çox ciddi ziyan vurur. Hesab edirəm ki, bu məsələnin üzərində ciddi düşünmək lazımdır”, - deyərək deputat bildirdi. Hansı nazirliklər birləşməlidir, nələr dəyişməlidir?

AĞ Partiya başkanı Tural Abbaslı “Yeni Müsavat”da hər hansı bir qurumun ləğvinin problemlərin həlli olmadığını söylədi: “Düşünürəm ki, Azərbaycan idarəçiliyində bir çox sahələrdə islahatlara ehtiyac var. Doğru qeyd olunur, yerli icra hakimiyyətlərində islahatlara ehtiyac yaranıb. İcra hakimiyyətlərinin ləğv edilib, yerində başqa qurumların yaradılmasına, yaxud bələdiyyələrə başqa səlahiyyətlərin verilməsinə islahat demək olmaz. Bu, sadəcə, struktur dəyişikliyi olacaq. İnsanlar təzədən yeni strukturlarda işləyəcək. Bu yanaşmanı dəyişmək lazımdır. Bir çox sahələrin adını çəkməyə ehtiyac yoxdur, orada kifayət qədər struktur dəyişiklikləri olub, ləğv olunub yeni strukturların yaradılması halları da olub. Amma effektivlik demək olar ki, olmayıb. İqtidar onu necə qiymətləndirir, bunu dəqiq deyə bilmərəm. He-

sab edə bilməyirəm ki, siyasi iradədə dəyişiklik lazımdır. Nə qədər ki, müxalifət proseslərdən kənar saxlanılacaq, təsir imkanları minimuma endiriləcək, ümumiyyətlə, idarəçilikdən kənara atılacaq, nə qədər strukturlar yaradırsınızsa yaradın, heç bir xeyri olmayacaq. Çünki eyni düşüncəli insanlar yenə də başqa vəzifə daşıyacaqlar. Təfəkkürlərini oraya daşıyacaqlar. Məsələn, Səhiyyə Nazirliyindən bəzi sahələr ayrıldı, amma effektivliyini hələ görmürük. Belə nümunələr çox çəkməyə bəzi bəzi. Birləşdirilən nazirliklər oldu, amma nəticə olmadı. Vergilər Nazirliyi İqtisadiyyat Nazirliyinə birləşdirildi, nəticə oldumu? Onun üçün də düşünürəm ki, bütün bunlar tək struktur dəyişikliyi ilə həll olunacaq işlərdir. Dövlət idarəçiliyinə müxalifətin nəzarətinin təmin olunması bu problemləri sürətlə aradan qaldırır. İstər parlamentdə, istər yerli idarəçilikdə, istərsə də məhkəmə sisteminə olsun, müxalifətin nəzarəti olmalıdır. Məsələn, dünənə qədər bir yerdə icra başçısı olan şəxs, bu gün prezidentin həmin yerdə səlahiyyətli nümayəndəsi olacaq, o zaman nə dəyişəcək? Təsəvvür edin ki, korrupsiya ilə çoxsaylı icra başçıları tutuldu, amma yenə də tutulurlar. Çünki proses davam edir. Fəlsəfənin dəyişməsinin tərəfdarıyam”.

□ Cavanşir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Türkiyədə növbədənəknar seçki tələbi

CHP tarix də göstərdi - 2 noyabr

Türkiyənin müxalif Cümhuriyyət Xalq Partiyası prezidentliyə namizədin qərarqahlarını yaratmağa başlayıb. İlk qərarqah iyulun 26-sı paytaxt Ankarada təsis olunub. Açıqlıq mərasimində danışan partiya lideri Özgür Özel yenə növbədənəknar seçkilərə çağırış edib, tarix kimi 2025-ci il noyabrın 2-ni göstərib.

Ölkə konstitusiyası prezident və parlament seçkilərinin beş ildən bir eyni gündə keçirilməsini nəzərdə tutur. Son qoşa seçki 2023-cü il mayın 14-də olub, parlament formalaşmış, prezident seçkisi ikinci turda - mayın 28-də bitib.

Parlamentin - 600 nəfərlik Türkiyə Böyük Millət Məclisinin 360 səsle növbədənəknar seçkiyə qərar vermək hüququ var. Bu halda qoşa seçki qaydası tətbiq olunacaq və indiki dövlət başçısı Rəcəb Teyyub Ərdoğan bir daha prezidentliyə namizəd ola biləcək.

2018-ci ildən prezident həm də hökumət başçısıdır. Heç kim iki dəfədən artıq prezident seçilə bilməz.

Ədalət və İnkişaf Partiyasının sədri olan Rəcəb Teyyub Ərdoğan 2003-cü ildən baş nazirlik edib, 2014 və 2018-ci illərdə prezident seçilib. İki dəfədən artıq seçilməyə məhdudiyyət 2018-ci ildən hesablandığı üçün Rəcəb Teyyub Ərdoğan 2023-cü ildə də prezident mandatı alıb.

Novator.az bildirir ki, növbədənəknar seçkilər Cümhuriyyət Xalq Partiyasına (CXP) basqılar dalğasında gündəmə gəlib. Bu ilin yazından CXP üzvü Əkrəm İmamoğlu habsi ilə ölkədə gərginlik yaranıb.

1970-ci il təvəllüdlü Əkrəm İmamoğlu İstanbul Universitetini biznes idarəçiliyi (bakalavr) və insan resurslarının idarə edilməsi (magistr) ixtisasları ilə bitirib. 2019 və 2024-cü illərdə İstanbul bələdiyyəsinin başçısı seçilib. 2025-ci ildə CXP onu prezidentliyə namizədi elan etmək qərarına gəlib, martın 23-nə ümumpartiya səsverməsi təyin olunub.

Konstitusiyaya görə, yalnız ali təhsilli Türkiyə vətəndaşı prezidentliyə namizəd ola bilər.

Martın 18-də İstanbul Universiteti Əkrəm İmamoğlunun ali təhsil diplomunun geri alınması qərarı verib, martın 19-da Əkrəm İmamoğlu müxtəlif ağır cinayətlər üzrə həbs dalğası çərçivəsində tutulub, martın 23-də bələdiyyə başçısı postundan götürülüb. Bu, kəskin etirazlara, kütləvi aksiyalara səbəb olub. Martın 23-də ölkə boyu təşkil edilən ümumpartiya səsverməsinə başqa siyasi qüvvələr və ictimaiyyət təmsilçiləri də qatılıb, Əkrəm İmamoğlu ümumilikdə 15,5 milyon səs alıb. Martın 27-də CXP onu rəsmən prezidentliyə namizədi elan edib və növbədənəknar seçkilər tələbi qoyub.

PKK terror qruplaşmasının həbsdə olan lideri Abdullah Öcalanın "sağ əli" olan Veysi Aktaş həbsdən azad edilib. O, ömürlük həbs cəzasına məhkum edilməsindən 31 il 3 ay sonra azadlığa buraxılıb. Veysi Aktaş PKK sıralarında fəaliyyətinə görə 1994-cü ildə həbs olunub. 2015-ci ildən PKK lideri Abdullah Öcalanla birlikdə İmralı həbsxanasında saxlanılırdı. Aktaş "dövlət suverenliyi altında olan ərazilərin bir hissəsini dövlət idarəçiliyindən ayırmaq" ittihamı ilə ömürlük həbs cəzasına məhkum edilmişdi.

Öcalanın "sağ əli" 31 il sonra azadlıqda, bəs özü?

PKK-çılar tam tərk-silah olunarsa, Veysi Aktaşdan sonra İmralının məşhur dustağı da həbsdən buraxıla bilər, amma...

PKK terror təşkilatı isə artıq özünü buraxdığını elan edib, üzvləri isə silahları təhvil verməyə başlayıblar. Öcalanın "sağ əli"nin azadlığa buraxılmasından sonra nəzərlər özünə dikilib.

PKK liderinin də sərbəst buraxılması reallaşa bilərmi? Öcalanın silahı yerə qoymağa çağırış etməsi onun azad ediləcəyi ümidi ilə əlaqələndirilir. Qruplaşmanın tam şəkildə tərk-silah edilməsinin iki aydan beş aya qədər vaxt aparacağı ehtimal olunur. İddialara görə, silahlarını təhvil verənlər İraqda yaşayacaqlar. Proses yekunlaşdıqdan sonra hətta Öcalanın həbsdən çıxarıla biləcəyinə dair fikirlər səsləndirilir.

Qeyd edək ki, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan MHP lideri Dövlət Baxçalının PKK terror təşkilatının həbsdəki lideri Abdullah Öcalanın parlamentə gələrək PKK-nın buraxılmasını elan etməsinə dair təklifini dəstəkləmiş, bunu "tarixi fürsət" kimi dəyərləndirmişdi. Bağçalı Öcalana bu çağırış etdiyi təqdirdə vaxtından əvvəl şərti azadlığa buraxmağı təklif etmişdi.

Veysi Aktaşdan sonra PKK-çılar tam tərk-silah olunarsa, Öcalanın da azadlığa çıxmaq şansı ola bilər.

Siyasi şərhçi Kamran Məmmədli "Yeni Müsavat"a deyib ki, Öcalanın "sağ əli" 31 ildən sonra azadlığa çıxıbsa, hər kəsdə onun özünün də azadlığa çıxacağı haqda fikir yaranır: "PKK-nın qurucularından, Abdullah Öcalanın "sağ əli" kimi tanınan Veysi Aktaşın 31 il 3 ay həbsdən sonra azadlığa buraxılması Türkiyədə və regionda böyük rezonans doğurdu. Bu, sadəcə, bir şəxsin azadlığa çıxması deyil. Ankara ilə PKK arasında uzun illərdir görünməyən, amma həmişə mövcud olan siyasi-hərbi mübarizənin yeni mərhələyə keçməsinin göstəricisidir.

1994-cü ildə həbs edilən Veysi Aktaş yalnız Öcalanın yaxın silahdaşı deyildi. O, PKK-nın silahlı strukturlarında yüksək nüfuzə malik, təşkilatın strateji qərarlarında iştirak edən əsas fiqurlardan idi. 2015-ci ildən etibarən Abdul-

lah Öcalanla eyni həbsxanada saxlanılması da onun təşkilat daxilindəki çəkisinin davam etdiyini göstərirdi. İndi isə Aktaş azaddır və bu faktın ardınca Öcalanın taleyi necə olacağı gündəmədir. Maraqlı məqam odur ki, PKK rəsmi şəkildə özünü buraxdığını elan edib və üzvləri silahlarını təhvil verməyə başlayıblar. Prosesin 2-5 ay çəkəcəyi, silahlarını təhvil verənlərin isə əsasən İraqda yerləşdiriləcəyi bildirilir. Belə bir şəraitdə Öcalanın da azad edilə biləcəyi ehtimalları gündəmə gəlib.

Bu ehtimalları gücləndirən əsas amil MHP lideri Dövlət Baxçalının təklifidir. Bağçalı açıq şəkildə bildirib ki, Öcalan parlamentə getirilərək PKK-nın buraxıldığını elan etsə, ona şərti azadlıq verilə bilər. Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan isə bu ideyanı "tarixi fürsət" adlandıraraq, prinsipial dəstək verib. Bu isə göstərir ki, Ankara artıq "post-PKK dövrü" üçün yeni yol xəritəsini nəzərdən keçirir.

Siyasi şərhçi deyib ki, ancaq məsələ yalnız fürsətlə məhdudlaşmır: "Bu addım həm də ciddi siyasi və ictimai risklər daşıyır. Milliyyətçi düşərgə üçün bu, "dövlətin terrorçu ilə barışığı" kimi qəbul edilə bilər. Əgər proses uğursuzluğa düşər olsa, PKK-nın silahsızlanmış formada siyasi gücə çevrilərək yenidən legitim aktora dönməsi təhlükəsi mövcuddur. Bu məsələ Türkiyədə daxili siyasi mübarizənin də

yeni xəttini müəyyənləşdirir. MHP bu prosesdə açıq dəstəkçi kimi çıxış edir və Ərdoğanı "sərt milliyyətçi baza"yı qoruyaraq maneəvər imkanı yaradır. AKP isə PKK-nın tərk-silahını və bu istiqamətdə atılacaq hər addımı öz siyasi iradəsinin nəticəsi kimi təqdim etməyə çalışır. CHP prosesə şübhə ilə

Qərb üçün bu, həm Türkiyədə insan haqları və demokratikləşmə prosesinin güclənməsi, həm də Suriyada və İraqda kürd qüvvələri ilə əlaqələrin davam etdirilməsi üçün əlavə zəmanət deməkdir. Vaşinqton üçün Öcalanın azadlığı ikiqat mesajdır. Bir tərəfdən, Ankaranın kürd problemini siyasi

yanaşır, bunu "hakimiyyətin siyasi oyunu" adlandırır və Öcalanın azadlığına qarşı çıxır. İYİ Partiya sərt şəkildə etiraz edir və bu təşəbbüsü "dövlətin geri çəkilməsi" kimi qiymətləndirir. HDP/YSP isə Öcalanın azadlığını kürd siyasi hərəkatı üçün yeni mərhələnin başlanğıcı kimi görür və bu addımı açıq şəkildə dəstəkləyir.

Müsaibimizə görə, bu məsələdə İraq və Suriya amili, bölgədə yeni təhlükəsizlik balansını da nəzərə alınmalıdır: "PKK-nın silahı yerə qoyması yalnız Türkiyənin daxili məsələsi deyil. Bu, həm də İraq və Suriyada qüvvələr balansına təsir göstərəcək. ABŞ-ın dəstəklədiyi Suriya Demokratik Qüvvələrinin (SDQ) əsasını PKK ilə bağlı PYD/YPG təşkilatları təşkil edir. PKK-nın silahsızlaşması Suriyadakı bu strukturlara da təsir edə bilər və Vaşinqtonun bölgədəki siyasətində yeni mərhələ başlada bilər. İraqda isə vəziyyət daha mürəkkəbdir. Kürd Regional Hökuməti uzun müddətdir PKK-nın Kandil və digər bölgələrdəki varlığından narazıdır. PKK-nın buraxılması və üzvlərinin İraqda yerləşdirilməsi bu narazılığı artırmaqla yanaşı, həm də Bağdad-Ərbil-Ankara münasibətlərində yeni gərginliklər yara da bilər".

ABŞ və Avropa İttifaqı uzun illərdir Türkiyəni PKK-nı silahsızlaşdırmaqla yanaşı, kürd siyasi hərəkatını sisteme inteqrasiya etməyə çağırır.

yolla həll etməyə hazır olduğu göstərilir, digər tərəfdən, Türkiyənin regionda ABŞ-la koordinasiya addımları ata biləcəyinə dair ümidləri artırır. Avropa isə bu prosesi əsasən "barışqı və demokratik açılış" kontekstində dəstəkləyir.

Ancaq bu dəstək risklərsiz deyil. PKK-nın siyasi kürdçülük adı altında başqa formatda yenidən güclənməsi, hətta bölgədə legitim siyasi aktora çevrilməsi ehtimalı həm Türkiyədə, həm də regionda yeni mübahisələr doğura bilər.

Kamran Məmmədli bu gedişatın Türkiyə üçün həm təhlükə, həm də fürsət olduğunu düşünür: "PKK-nın silahı həqiqətən yerə qoyması Türkiyə üçün tarixi şans ola bilər. Bu, həm daxili sabitliyi möhkəmləndirir, həm də regionda Ankara üçün yeni oyun sahəsi açır. Amma unutmamalıyıq ki, proses uğursuz olarsa, bu dəfə terror başqa formada, yeni siyasi arenada geri qayıda bilər. Bu balans qorumaq çox çətindir.

Veysi Aktaşın azad edilməsi, görünür, yalnız başlanğıcdır. Qarşıdakı aylarda Abdullah Öcalanın azadlıq məsələsi həll olunacaq. Bu isə sadəcə bir mərhələ deyil - Türkiyənin gələcəkdə kürd problemini necə həll edəcəyinin, dövlət kimliyini və təhlükəsizlik strategiyasını necə formalaşdıracağını göstərəcəkdir".

✉ **Elşən MƏMMƏDLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Almaniyanın "Berliner Zeitung" nəşrinə müsahibəsində Rusiyanı Bakı-Qrozni reysini yerinə yetirən AZAL təyyarəsinin vurulmasına görə məsuliyyəti üzərinə götürməyə çağırıb. Onun sözlərinə görə, Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində əsaslı dəyişikliklər baş verməyib, lakin son aylarda ikitərəfli gündəlikdə müəyyən anlaşılmazlıq və gərginliyin artması hiss olunur.

"Belə hadisələr qonşu ölkələr arasında da baş verə bilər. Hər şey Azərbaycan cəmiyyətini dərinəndən sarsıdan təyyarə qəzası (AZAL təyyarəsi - red.) ilə başladı. Qəza Rusiyanın ərazisində, Rusiyanın hava məkanında baş verib və biz bunun necə baş verdiyini bilirik - bu, artıq sirr deyil. Azərbaycan qonşu və

malı "Yeni Müsavat"a söylədi ki, Azərbaycan tərəfinə jestlərinə Kreml adekvat cavab deyil: "Azərbaycan regionda sülhün, sabitliyin və konstruktiv əməkdaşlığın tərəfdarıdır. Məhz bu mövqe ilə çıxış edən ölkəmiz istər ikitərəfli, istərsə də çoxtərəfli münasibətlərdə dialoqa və qarşılıqlı hörmətə əsaslanan

Kremlin Bakıya qarşı "qulaqardı siyasəti"

Rusiyanın Azərbaycandan edilən çağırışlara etinasız münasibəti bu ölkənin etibarını tam sarsıdır

tərəfdaş kimi Rusiyanın məsuliyyəti öz üzərinə götürəcəyini və bu işdə ədalətli təmin edəcəyini gözləyir", - H.Hacıyev əlavə edib.

Bundan bir neçə gün əvvəl Prezident İlham Əliyev də Xankəndidə keçirilən forumda Rusiyaya bu istiqamətdə çağırış etmişdi.

Üstəlik, son bir həftədə Bakı Rusiyaya müəyyən jestlər də edib. Bunlardan birincisi, Prezident İlham Əliyevin Amurdakı "An-24" qəzası ilə bağlı Putinə başsağlığı məktubu ünvanlamasıdır. İlham Əliyevin bu başsağlığı məktubunu Kremlə yaxın olan Telegram kanalları da "diplomatik jest" olaraq qiymətləndiriblər. AQTa da Rusiyadan bezi məhsullara qoyulan qadağanı aradan qaldırdı. Nəhayət, H.Hacıyev məlum müsahibəsində Ukrayna və Rusiya liderləri arasında Bakıda görüş təşkil etməyə hazır olduqlarını bildirdi. Moskva isə bu çağırışları qulaqardına vurur. Kremlə yaxın media, Telegram kanalları Azərbaycanı hədəf alan tərbiətçi məqalələrin sayını artırır. Bəs Rusiya bu çağırışları niyə qulaqardına vurmaq siyasəti aparır?

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağabəyova

siyasət yürüdür. Rusiya ilə münasibətlər də uzun illər məhz bu çərçivədə inkişaf edib. Lakin son zamanlar müşahidə edilən laqeyd və məsuliyyətsiz yanaşmalar, xüsusilə AZAL təyyarəsinin vurulması ilə bağlı Moskvanın tutduğu mövqe cəmiyyətimizdə haqlı narahatlıq doğurur. Azərbaycan tərəfi açıq şəkildə, diplomatik kanallarla və ali səviyyədə məsələni gündəmə gətirib. Cənab Prezident İlham Əliyev Xankəndidə keçirilən III Şuşa Qlobal Media Forumunda bu məsələni qaldıraraq Rusiya tərəfini məsuliyyətli davranmağa çağırıb. Prezidentin köməkçisi Hikmət Hacıyev Almaniyanın nüfuzlu nəşrinə verdiyi müsahibədə bir daha aydın şəkildə bildirib ki, bu faciə Rusiya hava məkanında baş verib və Azərbaycan ədalətli münasibət və məsuliyyət gözləyir. Rəsmi Bakı buna baxmayaraq, münasibətlərdə konstruktivliyi qorumaq üçün bir sıra diplomatik jestlər də edib. Cənab Prezident İlham Əliyevin Amur vilayətində baş verən aviaqəza ilə bağlı Rusiya prezidentinə başsağlığı ünvanlaması, Rusiyadan bezi məhsullara qoyulmuş qadağaların aradan qaldırılması bu jestlərdən yalnız bir ne-

çəsidir. Təəssüf doğuran məqam isə odur ki, Kremlin bu jestlərə adekvat cavabı yoxdur. Əksinə, Rusiyanın bəzi rəsmi dairələrinə və media yaxın olan platformalar Azərbaycanı hədəf alan, əsassız və tərbiətçi xarakterli materialların yayımını artırır. Bu isə açıq şəkildə münasibətlərin pozulmasına xidmət edir və dostluq, qonşuluq prinsipləri ilə ziddiyyət təşkil edir. Təbii ki, Rusiyadan fərqli olaraq Azərbaycan dialoqa və əməkdaşlığa sadıqdır. Lakin bu sadıqlıq qarşı tərəfin məsuliyyətsizliyinə bəraət qazandırmamalıdır. İlk növbədə rəsmi Moskva bölgədə yaranmış yeni gəosiya reallığı qəbul etməli və məsuliyyətli tərəfdaş kimi davranmalıdır. Əks halda, Rusiya özü üçün strateji əhəmiyyət daşıyan bir regionda etibarını sürətlə itirəcəkdir".

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev bildirdi ki, münasibətlərin bugünkü vəziyyətinin səbəbkarı Rusiyadır: "Bunu hətta Rusiyada da deyənələr var. Amma niyə və hansı səbəbdən bu eskalasiyaya gedirlər? Düşünürəm ki, burada bir sıra səbəbləri bir-birindən ayırmaq olmaz. Rusiya-Ukrayna müha-

ribəsi uzandıqca, itkilər artdıqca, istədiklərini əldə etmədikcə, rəsmi Kremlin ritorikasında əsəbilik, qonşularına qarşı aqressivlik xeyli zamandır ki, hiss olunurdu. Bu aqressivliyin nəticəsində adekvat olmayan qərarlar qəbul olunurdu. Məsələn, işğal etdiyi Ukrayna ərazilərinin öz ərazilərinə birləşdirilməsi haqqında verdiyi qərar anlaşılan deyildi. Hansı ki, müharibənin dayandırılması ilə bağlı danışıqların getdiyi bir vaxtda belə bir addımın atılması kökündən yanlış idi. Amma bundan sonra qonşularından həmin əraziləri Rusiya ərazisi kimi tanımasını istəməsi isə heç bir normalara sığmırdı. Azərbaycan bu müharibədə Ukraynanın ərazi bütövlüyünü tanıyır, proseslərin içində hər iki tərəflə diplomatik və qonşuluq münasibətlərini qorumağa çalışırdı. Amma görünür, bu, rəsmi Kremlə qane etmirdi. Başqa səbəb Cənubi Qafqazda davamlı sülhün yaradılması istiqamətində gedən danışıqlar, bu danışıqların vasitəçisi Ermənistanla Azərbaycan arasında getməsi və nəticə etibarilə sülh müqaviləsinin imzalanmasına çox yaxınlaşması idi. Eyni zamanda Zəngəzur dəhlizinin yenə də Rusiyanın iştirakı olmadan açılması perspektivlərinin real görün-

AZAL təyyarəsinin vuran kapitanın şok səs yazısı

2024-cü il dekabrın 25-də AZAL-a məxsus "Embraer-190" mülki təyyarəsinin vuran kapitan Dmitri Paladiçukun çəkdiyi eksklüziv audioyazılar və videogörüntülər yayımlanıb.

"Minval Politika"ya istinadən xəbər verir ki, Dmitri Paladiçuk Rusiya ordusunun fəaliyyət göstərdiyi şəraitə ətraflı təsvir edir. Səs yazısında Dmitri Paladiçuk nasaz texnika, təchizat çatışmazlığı, Rusiya ordusundakı nizamsızlıqdan söz açır. Onun sözlərinə görə, 274 sayılı döyüş maşınının ekipajı Qrozniya Suriya kampaniyasından sonra pis texniki vəziyyətdə gəlib. Dmitri Paladiçuk vurğulayıb ki, "Pantsir"ə texniki qulluq göstərilməyib, termal kamera, radar və optik sistemlər nasaz olub. D.Paladiçuk hələ dekabrın 15-də kor-koranə, hədəfi görmədən atəş açmalı olub.

Moskvanın həbsdəki adamına yeni təlimat

Ermənistanın Hökumət Administrasiyası rəhbərinin müavini Taron Çaxoyan həbsdə olan biznesmen və milyarder Samvel Karapetyanın yeni yaradılmış siyasi komandaya rəhbərlik etməsi barədə danışıb.

"Teleqraf" xəbər verir ki, o, iş adamını "xarici ölkənin agent" (Rusiyanı nəzərdə tutur - red.) adlandırır. "Deməli, siyasi komandamızın rəhbəri Samvel Karapetyan olacaq. Komanda lideri olmaq üçün neçə ölkənin pasportu lazımdır? Bəs baş nazir Samvel Karapetyana işləyəcək kukla kim olacaq? Namizəd olmaq üçün neçə ölkənin agent olmaq lazımdır? Özü kimi kukla teatr..." - Çaxoyan bildirib.

Samvel Karapetyanın qardaşı oğlu Narek Karapetyan bundan əvvəl onun yeni yaradılmış siyasi qüvvəyə rəhbərlik edəcəyini açıqlayıb.

Narekin əmisinin adından yaydığı bəyanatda qeyd edilib: "Yeni siyasi qüvvəmiz, yeni yaradılmış komandamız ilk növbədə ən yaxşı milli keyfiyyətlərimizə, öz daxilində güclü milli iradə daşıyan insanlara və hər şeydən əvvəl gənclərə arxalanacaq. Tariximizin yeni, çoxdan gözlənilən və arzulanan səhifəsini öz yolumuzla açacağıq".

Xatırladaq ki, erməni əsilli rusiyalı iş adamı S.Karapetyan iyunun 18-də "dövlət çevrilişinə açıq çağırış" ittihamı ilə həbs olunub.

məsi də onları çox narahat edirdi. Görünür, bütün bunlarda Rusiya əsasən Azərbaycanı günahkar bilir. O səbəbdən bütün istiqamətlərdən hücumları Azərbaycana istiqamətləndirib. Bu da Ukrayna bataqlığından çıxma bilməməsi ilə bağlı yaranmış kompleksdən irəli gəlir. Bu ilin əvvəllərindən Azərbaycan tərəfi maksimum şəkildə bu gərginliyin olmaması üçün əlindən gələni edirdi. Azərbaycan Prezidenti 9 may Qələbə günü Moskvaya dəvəti qəbul etmişdi və bununla da mesaj vermişdi ki, biz eskalasiyada maraqlı deyilik, siz də təyyarə qəzasına münasibət bildirin. May ayına qədər bu münasi-

bət olmadığına görə prezidentin Moskva səfəri olmadı. Əslində bu prosesdə əsas günahkar özləri olsa da, mətbuatları və Kremlə yaxın saytlar Azərbaycana qarşı təbliğat kampaniyasına başladı. Doğrudur, hələlik Rusiya prezidenti, xarici işlər naziri və üzde olan böyük siyasi fiqurlar bu istiqamətdə fikir bildirməsələr də, televiziya proqramlarında, qəzet və saytlarda Azərbaycana olan hücumların ən yüksək səviyyədə tapşırıqdan sonra olmasını göstərir. Amma istənilən halda bu siyasət hazırkı durumda Rusiyanın bütün istiqamətlər üzrə əleyhinə işləyir".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh danışıqlarının kritik mərhələyə daxil olduğu bir vaxtda, Moskvanın regionda fəallaşması diqqət çəkir. Kreml həm Bakıya, həm də İrəvana siyasi və hərbi təzyiqlər göstərərək, prosesin nəticəsini öz maraqları çərçivəsində dəyişdirməyə çalışır.

Siyasi müşahidəçilərə görə, Rusiya Qarabağdan köçən ermənilərin Ermənistan-da "Artsax" adı altında fəaliyyətini legitimləşdirmək üçün Paşinyana təzyiq edir, sülh müqaviləsinin imzalanması üçün "vaxtın yetişmədiyini" mövqeyini qabardır və eyni zamanda Gümrüdə yerləşən 102-ci hərbi bazanı silahlandırmaqla bölgədə yeni hərbi qarşıdurma riski yaradır.

“Ermənistanla Azərbaycan arasında hərbi qarşıdurma və ya eskalasiya gündəmdə deyil”. Bunu **Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Prezident Administrasiyasının xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev** Almanıyanın “Berliner Zeitung” qəzetinə müsahibəsində deyib. Onun sözlərinə görə, hazırda Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanması üçün işlər davam etdirilir: “Bəzən ölkələr kağız üzərində sülh sazişi imzalayır, amma real sülh olmur. Cənubi Qafqazda isə əksinədir - real sülh mövcuddur. Ermənistanla Azərbaycan arasında hərbi qarşıdurma və ya eskalasiya gündəmdə deyil. Bəzi mübahisəli məqamlar qalıb - bu da tamamilə normaldır. Bunun üçün də diplomatiya və dialoq var”.

Prezidentin köməkçisi əlavə edib ki, Azərbaycan sülhə və bölgənin transformasiyasına hazırdır: "Artıq Bakı tərəfindən hazırlanaraq Ermənistanla təqdim olunan sülh sazişinin mədmi böyük ölçüdə razılaşdırılıb. Bu, çox müsbət haldır".

Milli Məclisin deputatı
Azər Badamov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Rusiyanın bu regionla bağlı əsas

Kremlin qorxulu Cənubi Qafqaz planı

Siyasi müşahidəçilərə görə, Rusiya ermənilərin "Artsax" adı altında fəaliyyətini legitimləşdirmək üçün Paşinyana təzyiq edir, sülh müqaviləsinin imzalanması üçün "vaxtın yetişmədiyi"ni deyir

məqsədinin nəzarəti əlində saxlamaq olduğunu qeyd etdi: "Azerbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi ilə bağlı razılaşmaların əldə olunduğu və bəzi məsələlərin icrası üçün müvafiq komissiyalara tapşırıq verilməsi fonunda Ermənistandakı 102-ci hərbi bazaya hərbi yük təyarrələrinin eniş etməsi suallar doğurur. Rusiyanın özü üçün Ukrayna müharibəsində silah- ursorata və canlı qüvvəyə kəskin ehtiyac olduğu halda Ermənistan hərbi daşımalarn edilməsinin məqsədi nədir? Həm də Altay vilayətinə səfər edən Paşinyan ilk dəfə olaraq Rusiyada duz-çörəklə qarşılanır. Rusiya səfərindən sonra Paşinyan ABŞ-in neytral şirkətdən imtina etdiyini bildirir və bunun ölkəsinin suverenliyi və yurisdiksiyası çərçivəsində bağ verə biləcəyini yenidən gündəmə gətirir. Amma Əbu-Dabiyə səfəri ərafəsində ABŞ-in neytral şirkəti tərəfindən Zəngəzur dəhlizində təhlükəsizliyin təmin edilə biləcəyi ilə bağlı fikirlər səsləndirirdi. Bütün bu sualların yeganə cavabı Kremlin Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması və Zəngəzur dəhlizinin açılması prosesindən kənarda qalmasından narahat olduğunu göstərir. Rusiya hər vasitə ilə Cənubi Qafqazda nəzarəti əlində saxlamağa çalışır. Ona görə də Paşinyana təzyiq edilir və bölgədə sülhün imzalanması üçün şəraitin yaranmadığını qəbul etdirməyə çalışır. Baş

verən bu proseslər onu göstərir ki, Paşinyan öz fikrində qəti deyil və hansı tərəfdən təzyiq olunursa o tərəfə yayılır. Belə ki, Paşinyan gələn il keçiriləcək parlament seçkisi qabaqkı Rusiya ilə münasibətləri yumşaldaraq ölkə daxilində gərginliyi azaltmağa çalışır və müəyyən tələbləri qəbul etməklə iki stulda oturmaq siyasətini davam etdirir. Paşinyan qəti mövqeyə malik siyasətçi olmadığına görə onunla sülh müqaviləsi imzalayıb qalan məsələləri sonraya saxlamaq mümkün deyil. Bu baxımdan Azərbaycanın sülh müqaviləsini ancaq Ermənistan hökuməti ilə yox, həm də erməni xalqı ilə imzalamaq istədiyini deməsi tamamilə doğru yanaşmadır. Məhz ona görə də sülh müqaviləsi imzalanan dan sonra yenidən münaqişəni başlamaq üçün hər hansı bir əsasın saxlanılmaması üçün Ermənistandan konstitusiyasında ölkəmizə qarşı olan ərazi iddialarının çıxarılmasını şərt kimi irəli sürməyimiz düzgün yanaşmadır. Biz davamlı və təhlükəsiz sülhü dəstəkləyirik. Bu baxımdan Ermənistan dediyimiz şərti icra edərək hazır olduğunu nə zaman bildirəcəksə, biz də o zaman sülhə imza atacağıq”.

"Cross Media" Təhlil
Mərkəzinin analitiki, siyasi şərhçi Mübariz Göyüşlünün sözlərinə görə, hazırda Cənubi Qafqazda, xüsusən də Azərbaycanla Ermənistan arasında önəmli hadisələr baş verməkdədir: "İki

dövlət arasında köklü sülh və sabitlik yaranması üçün şanslar mövcuddur. Bu şansı real prosese çevirmək üçün rəsmi Bakının cəhdləri olduqca azdır. Prosesi pozmaq istəyən kənar qüvvələr mövcuddur ki, bunların başında Rusiyanın gəldiyini söyləyə bilərik. Əgər Ermənistan əvvəlki illərdə olduğu kimi Rusiyanın fitvası və qızıqırdıcılığı ilə sülh prosesinin gedişatına mane olmağa çalışmazsa, Azərbaycanın şərtlərini yerinə yetirərsə, bölgəyə uzunmüddətli sülh gələcək. Şərtlər isə çox sadədir - konstitusiya və ona bağlı sənədlərdə Azərbaycanla qarşı ərazi iddialarını aradan qaldırmaq, yalnız sənəd üzərində öz mövqulugünü saxlayan ATƏT-in Minsk Qrupunun ləğvi üçün birgə müra-

ciət etmək. İki dövlətin rəhbərlərinin Əbu-Dabidəki görüşündən sonra bu prosesin son dərəcə sürətləndiyini söyləmək mümkündür. Bəlkə də son bir neçə yüz ildə ilk dəfə tarixi fürsət yaranıb ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh əldə olunsun, münasibətləri qaydaya salmaq mümkün bir prosedura çevrilsin. Rəsmi Bakı da olumlu, sülhü yaxınlaşdıracaq bəyanatlar səsləndirməkdədir. Rusiyanın və bölgənin qarışmasını itəyən kənar qüvvələrə rəğmən hərbi qarşılıqmanın olmayacağını bəyan etmək mənfur planları pozmaq deməkdir. Lakin bu, yalnız Azərbaycanın cəhdləri ilə tezliklə reallaşacaq bir proses deyil. Ermənistanın da buna çalışması lazımdır. Əbu-Dabi

görüşünden sonra Paşinyanın Avrupa'ya ve Rusya'ya seferleri prosesin çıkmaz duruma girebileceğini gösteren amillerdendir. Eğer Paşinyan o merkeziye aldığı pozuculuğu faaliyetlerini hayata geçirmeye çalışmasa, her şey gözlenilen kimi ola bilər.

Cənubi Qafqazdakı dövlətlərin özlərinin bölgənin problemlərini həll etməyə çalışması lazımdır. Rusiyanın və bir başqasının burada iştirakına ehtiyac yoxdur. Qafqaz Evini başda Azərbaycan olmaqla, Cənubi Qafqaz dövlətləri və buradakı digər yerli xalqlar, muxtar qurumlar həyata keçirməlidirlər. Belə olarsa bölgəmizə uzunmüddətli sülh və sabitlik gəlmiş olacaqdır".

■ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Xamneyiyə bağlı SEPAH yenə həddini aşdı

İranın İngilab Keşikçiləri Korpusunda Azərbaycana ittihamların arxasında kim durur?

Irannın İnqilab Keşikçiləri Korpusu - SEPAH yenidən Azərbaycanca qarşı düşmənçilik ruhunda açıqlama ilə çıxış edib. Tehranın radikal hərbi strukturunun yaydığı son bəyanatda Azərbaycan "Nətanyahunun imperiyasına Xəzər qazı və nefti ilə dəstək verməkdə" ittiham olunur.

SEPAH paylaşımında bildirilir ki, "Bakı rejimi, İran və Rusiya oyundankənar qaldığı bir dövrdə, Xəzər dənizinin əsas enerji istehsalçısına çevrilib. Günlük 650 min barel neft və illik 38 milyard kubmetr qaz hasil edən Azərbaycan, sionist rejimə enerji dəhlizi açılıb onu və müttəfiqlərini təmin etməyi planlaşdırır".

Bundan əvvəl bu qurum Azərbaycanın İsrail dronlarının "qalıxı nöqtəsi" olduğu barədə uydurmalar irəli sürdü. Həm də bunu prezident Məhsud Pezeşkiyanın Laçın, Xankəndi və Şuşaya səfər etdiyi, Azərbaycan Prezidenti ilə dostcasına və mehriban müzakirələr apardığı bir dövrdə

Böhtan xarakterli bu cür id-dialar isə əslində Tehran rejiminin son zamanlar yaşadığı daxili və xarici uğursuzluqların yeni bir "şəbəkə" üzərində yönləndirilməsi cəhdidir. SE-PAH yenə özünün hərbi zəifliyini, hava hücumundan müdafiə sistemlərinin fəaliyyətsizliyini, İsrailin və ABŞ-ın zərbələri qarşısında acizliyini ört-basdır etmək üçün Azərbaycanı hədəf seçib.

Bundan əvvəl bu qurum Azərbaycanın İsrail dronlarının “qalxış nöqtəsi” olduğu barədə uydurmalar irəli sürdü. Həm də bunu prezident Məsud Pezeşkianın Laçın, Xankəndi və Şuşaya səfər etdiyi, Azərbaycan Prezidenti ilə dostcasına və mehriban müzakirələr apardığı bir dövrdə səsləndirdi. Həmin görüşlər zamanı İran prezidenti rəsmi şəkildə bildirdi ki, “Azərbaycan ərazisindən heç zaman İran əleyhinə fəaliyyətə icazə verilməyib və verilmir”.

Ancaq görünür, bu cür konstruktiv münasibətlər molla rejiminin fars-mərkəzçi SEPAH qanadına sərf etmir. Onlar Azərbaycanı İran ictimai rəyinə düşmən kimi təqdim etməyə, ölkəmizi "İsrailin məşə-

sı" kimi göstərməyə çalışır və bununla da həm daxili təzyiqləri yayındırır, həm də bölgədə sülhü pozmağa yönəlmiş fəthəkar fəaliyyətlərini davam etdirirlər.

Azərbaycan isə bütün bu təxribatlara rəğmən qonşuluq prinsiplərinə sadıqdır. Rəsmi Bakı İran ərazisindən Azərbaycana dost münasibət gözləyir, özü də Tehran istiqamətində daim eyni dəyərlərlə hərəkət edir. Mühəribə dövrələrində belə, Azərbaycan rəhbərliyi Güney Azərbaycanın Təbriz, Ərdəbil və digər şəhərlərinin mühafizəsini, mülki əhəlinin təhlükəsizliyini nəzərə alıb və Azərbaycan Prezidenti iki dəfə İsrail rəhbərliyindən tələb edib ki, Azərbaycan şəhərləri vurulmasın. İsrailin bombardıman hərəkətləri isə açıq dillə pislənib.

SEPAH bu siyasətlə İrani bütün qonşularından təcrid edir. Necə ki, əslində İran özü-

nü bütün dünyadan təcrid edib, ölkə əhalisini zülm və ehtiyac girdabına salıb; planetin ən qüdrətli gücləri ilə savaş halındadır və bütün bunlar teokratik rejimə yaxşı gələcək vəd etmir. Yada salaq ki, SEPAH qüvvələri birbaşa dini lider Xamne-yiye bağlıdır.

Yeri gəlmişkən, Prezidentin köməkçisi Hikmət Hacıyevin İran Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının xarici siyasət və beynəlxalq təhlükəsizlik üzrə katibinin müavini ilə telefon danışığı apardığı xəbəri yayılıb. Bakupost.az xəbər verir ki, bu barədə məlumatı "Mehr" agentliyi yayıb.

“Telefon danışığı zamanı tərəflər ikitərəfli münasibətlərin səviyyəsinin yüksəldilməsi və iki qonşu ölkənin prezidentləri arasında əvvəllər əldə edilmiş razılaşmaların həyata keçirilməsinin sürətləndirilməsini vurğulayıblar.

Qeyd edək ki, telefon danışığı barədə Azərbaycan tərəfdən rəsmi məlumat yayılmayıb.

“Yeni Müsavat”

Sovet dövründə Ermənistanda tikilən Metsamor Atom Elektrik Stansiyası (AES), mütəxəssislərin fikrincə, ciddi təhlükə yaradır. Zəlzələ zonasında yerləşən zavod “saatlı bomba” və “növbəti Çernobıl” kimi təsvir edilir. 1976-cı ildə açılan və ölkənin elektrik enerjisinin təxminən 40 faizini təmin edən stansiya İrəvandan cəmi 35 kilometr aralıda yerləşir. Zavod 1988-ci ildə Spitak zəlzələsindən sonra altı il bağlandı və 1995-ci ildə yenidən fəaliyyətə başlayıb.

Cənubi Qafqaz üzrə ekspert Peter Marko Teys “Daily Mail”ə açıqlamasında zavodun texnoloji cəhətdən köhnəliyini və maliyyə çatışmazlıqları səbəbindən əhəmiyyətli təhlükəsizlik baxımından böyük risk daşdığını deyib. “Bu reaktorun fəlakətə səbəb olma riski çox yüksəkdir. Partlayış baş verəcəyi halda o, Çernobıl kimi torpaq, su və havanın çirklənməsinə səbəb ola bilər, onun təsiri illərlə Avropanın səmalarında da hiss edilə bilər”, - deyə Teys bildirib.

Stansiyanın aktiv seysmik qırılma xəttində yerləşdiyinə diqqət çəkən mütəxəssislər, onun struktur təhlükəsizliyinin yetərli olmadığını bildirirlər.

Hazırda zavod Rusiyanın dövlət nüvə enerjisi şirkəti “Rosatom”un texniki dəstəyi ilə işləyir. Teysin fikrincə, bu vəziyyət Kremlə Cənubi Qafqazda enerji siyasətində əhəmiyyətli rol oynamağa imkan verir. “Rosatom”un stansiya-dakı iki reaktordan birini modernləşdirməsi gözlənilir, lakin 2023-cü ilin dekabrında imzalanmış müqavilənin həyata keçirilib-keçirilməyəcəyi hələ də bəlli deyil.

Zavodun yaratdığı təhlükəyə diqqət çəkən ekspert Teys beynəlxalq ictimaiyyəti dərhal müdaxiləyə çağırıb. Metsamorun global təhlükəsizlik üçün ciddi risk yaratdığını vurğulayan Teys bildirib ki, Avropa Birliyi və ABŞ dərhal hərəkətə keçməli və bu “saatlı nüvə bombasını” dayandırmaq üçün təcili tədbirlər görməlidir. O, Metsamor AES-in global təhlükəsizlik və sabitliyə ən ciddi təhdidlərdən biri olduğunu bəyan edib.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Metsamor AES-də 2036-cı ildə, yəni hazırkı aqreqatın istismar müddəti başa çatdıqdan sonra yeni enerji blokunu işə salmağı

planlaşdırdığını açıqlayıb.

Metsamor AES-in istismar müddətinin uzadılması Gürcüstan, Türkiyə, Azərbaycan, İran və Qara dənizin cənub regionunun əhalisinin, ilk növbədə isə Ermənistanın özünün əhalisinin həyatı və sağlamlığı üçün təhlükə yaradır. Azərbaycan vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələri Nüvə Enerjisi Sammitinin rəhbərliyinə açıq məktubla müraciət edərək Metsamor AES-in yaratdığı təhlükələrin aradan qaldırılmasının zəruriliyini vurğulayıblar.

Metsamor AES dünyanın ən köhnə nüvə texnologiyası ilə inşa edilib. Bu səbəbdən də dünyadakı ən təhlükəli AES hesab edilir. Daha da dəhşətli odur ki, müəssisənin istismar müddəti artıq çoxdan sona çatıb. İstismara verildikdən 30 il ərzində istifadə edilməsi nəzərdə tutulan bu stansiyanın istismar müddəti artıq 40 ilə də aşılıb.

Ermənistanın Rusiyanın “enerji köləliyindən” qurtulmaq üçün Metsamordan Amerikanın xeyrinə imtina edə biləcəyi haqda xəbərlər yeni deyil. Ekspertlərə görə, ABŞ-da kiçik modul reaktorlarında da yüksək zənginləşdirilmiş urandan istifadə edilir.

Professor Qabil Hüseynlinin “Yeni Müsavat”-a bildirdiyinə görə, Azərbaycan Ermənistanla təmaslarda bu məsələni də xüsusi qaldırmaqlıdır. “Baxmayaraq ki, gündəlikdə sülh prosesi, sərhədlərin dəqiqləşməsidir, Metsamor da regionun təhlükəsizliyi üçün eskalasiya riski qədər önəmli məsələdir. Azərbaycan rəsmiləri Ermənistan qarşısında bu problemi tez-tez qaldırmalıdır ki, İrəvan problemin ciddiliyini və bizim ısrarlı mövqeyimizin dəyişmədiyini görsün. Təbii ki, Metsamor bölgə üçün ciddi təhdid sayılır. Bununla bağlı onlarla

Regionu təhdid edən təhlükə - növbəti SOS!

Ermənistandakı Metsamor AES “saatlı bomba” kimi təsvir edilir; Rusiyanın dəstəyi ilə işləyən zavodla bağlı şok xəbərdarlıq

çağırışlar edilib, mütəxəssislərin rəyləri, sübutları var. Amma bu məsələdə Rusiyanın siyasi təsirini nəzərdən qaçıрмаq olmaz. Təkcə Ermənistanın asılı problem deyil. Moskva özünün təsir rıçaqlarından biri olaraq bu stansiya-dan istifadə edir. Ermənistan isə əsas götürməyə çalışır ki, əhalinin enerji təminatında Metsamor əlahiddə rol oynayıb. Ancaq region üçün təhlükə saxlanmaqdadır”, - deyə Q.Hüseynli vurğulayıb.

Onun qənaətinə görə, ABŞ da sözügedən AES-in bağlanması tələfdardır, sadəcə, özünün maraqlarından irəli gəlir: “Yeni Ermənistan alternativ enerji verməklə onun Rusiyadan asılılığını azaltmaq istəyirlər. Hazırda real bir addım görmürəm. Düşünürəm ki, Ermənistanla belə tezliklə köməklik göstəriləcək. Bu ölkənin hələ də Rusiyadan asılı qaldığı çox

səbəblər var. Bir məsələ də var ki, onun fəaliyyəti dayanırlacağı halda “çirkli” nüvə tullantılarını kim utilizasiya edəcək? Bundan başqa, Cənubi Qafqazda radioaktiv maddə qaçaqmalçılığı Ermənistanın Metsamor Atom Elektrik Stansiyasından həyata keçirilir. Ümumiyyətlə, AES həm bölgədə uran qaçaqmalçılığının, həm də nüvə təhlükəsinin mənbəyidir. AES-də istifadə olunan sistemlərin köhnəliyi hər an sızıntı olması və bölgədə yeni Çernobıl faciəsinin yaşanması riskini artırır”.

Məlumat üçün deyək ki, erməni dilində “Oktemberyan-1” adlanan Metsamor AES iki ayrı blokdan ibarətdir. Bloklardan birincisi 1976-cı, ikincisi isə 1979-cu ildə istifadəyə verilib. AES-in təhlükəli tərəflərindən biri onun hazırda dünyada ən köhnə hesab edilən rus texnologiyası ilə ti-

kilməsidir. Dünyanın imtina etdiyi bu texnologiyadan hazırda Metsamor AES-də istifadə edilir. Bu texnologiya baş verə biləcək qəzalara qarşı son dərəcədə zəif və müdafiəsizdir.

Bu, Metsamorun Çernobıldan da riskli olduğunu sübut edir. Çünki bu modeldə radioaktiv maddə sızıntısının qarşısını alacaq polad qübbə yoxdur. Bununla yanaşı, stansiyanın müasir təhlükəsizlik və texniki təchizatının olmaması, reaktorun soyudulması üçün istifadə edilən suyun azlığı və soyutma sisteminin köhnəlmiş olan layihə ilə tikilməsi də regionun ekoloji vəziyyəti üçün ciddi təhlükələri ortaya çıxarır.

Metsamorun VVER-440/270 modelinə əsasən tikilən ikinci bloku isə nüvə fəlakətlərinin qarşısını ala biləcək texniki təchizatdan və təhlükəsizlik sistemin-

dən məhrumdur. AES-in ciddi təhlükə mənbəyi olmasını əsaslandıran səbəblərdən biri də onun Rixter cədvəlinə görə 9 bal gücündəki seysmoaktiv zəlzələ zonasında yerləşməsidir. Nüvə enerjisi üzrə beynəlxalq standartlar 5 baldan çox zəlzələ ehtimalı olan ərazilərdə AES-lərin tikilməsini qadağan edir. Avropa İttifaqı “Metsamor”un 2011-ci ildən gec olmayaraq bağlanması və Ermənistanla enerji ehtiyaclarının ödəmək üçün 100 milyon avro verməyə hazır olduğunu bildirirsə də qarşı tərəf 1 milyard avro tələb edib. 2016-cı ildə Gürcüstanda saxlanılan uran qaçaqmalçıları Metamor AES-in keçmiş işçiləri və Ermənistan parlamentinin keçmiş deputatı “Şmays” ləqəbi ilə tanınan Arakel Movsisyanın yaxın qohumları olması faktı təsdiqləyir.

2016-cı ildə “Aprel döyüşləri”ndən sonra Ermənistanın sabiq baş naziri Qrant Baqratyan, həmçinin “Koman-dos” ləqəbli general Arkadi Ter-Tadevosyan “çirkli bomba” adlandırılan atom bombasına malik olduqlarını iddia edərək, Azərbaycanı vurmaqla hədələyirdi. Bu faktlar fonunda Kutaisidə radioaktiv maddə satmağa çalışan şəxslərin həbs edilməsi Ermənistanın həyata keçirdiyi “çirkli bomba” qaçaqmalçılığının hələ də davam etdiyini təsdiqləyir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Azad edilmiş ərazilərdə radioaktiv maddələr tapıldı

Zəngilan rayonunun Mincivan qəsəbəsində və Füzuli rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kəndi ərazisində təhlükəli tapıntı

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə radioaktiv maddələrin mövcudluğu ilə bağlı aparılan araşdırmalara İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyi (İRİA) cəlb olunub.

Bu barədə İRİA-dan məlumat verilib.

Bildirilib ki, agentliyin nüvə tədqiqatları departamenti (NTD) tərəfindən keçirilmiş radioloji monitorinqlər zamanı işğaldan azad olunmuş rayonların minadan və müharibənin partlamamış qalıqlarından təmizlənmiş ərazisində 4 ədəd sahibsiz və ya itirilmiş radioaktiv tullantı aşkar edilib.

2024-cü il ərzində İRİA NTD tərəfindən keçirilmiş radioloji monitorinqlər zamanı işğaldan azad olunmuş 10 rayonun (Zəngilan, Füzuli, Şuşa, Qubadlı, Cəbrayıl, Xocavənd, Ağdam,

Laçın və Kəlbəcər rayonları, o cümlədən Tərtər rayonunun Suqovuşan və Talış kəndləri) ərazilərində radioloji və radioekoloji tədqiqatlar aparılıb.

Zəngilan rayonunun Mincivan qəsəbəsində keçmiş kimya birliyi ərazisində aşkar edilmiş tərkibində “Ra” radioaktiv maddəsi olan bir ədəd əşyanın, Füzuli rayonunun Yuxarı Seyidəhmədli kəndi ərazisində vurulmuş “T-72” düşməni tankının içərisindən yüksək alfa və gamma şüalanma mənbəyi olan “Am” radioaktiv materialının, Kəlbəcər rayonunun Zod kəndi ərazisində düşməni tərə-

findən qanunsuz olaraq istismar olunan “Zod” qızıl zavodu ərazisində daxilində alfa və gamma şüalanma mənbəyi olan “Ra” radioaktiv maddəsinin və Şuşa şəhərində “N” saylı hərbi hissənin Zenit Raket Batareyasının (ZRAB) avtoparkı ərazisində aşkar edilən radioaktiv izotop saxlayan naməlum cihaz hissəsinin radioloji, nüvə kriminalistik ekspertizası İRİA NTD tərəfindən həyata keçirilib.

Müfəssəl sahəvi plana uyğun olaraq yuxarıda adları qeyd olunan işğaldan azad olunmuş rayon və kənd yolları üzərində avtoqamma radiometrik-dozimetrik ölçmələr aparılıb. Avtomobil yollarının

uzunluğu 1.462 km olmaqla, 546 590 nöqtədə avtoqamma

radiometrik-dozimetrik ölçmələr yerinə yetirilib.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə aşkar edilmiş sahibsiz və ya itirilmiş radioaktiv materiallar barəsində İRİA NTD ölkədə tənzimləyici qurum olan Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) Nüvə və Radioloji Fəaliyyətin Tənzimlənməsi üzrə Dövlət Agentliyini məlumatlandırıb və aidiyyəti qaydada utilizasiya olunması üçün FHN-in

İzotop Xüsusi Kombinatına təhvil verib.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə radioaktiv materialların gələcəkdə də aşkar edilməsi ehtimalı nəzərə alınaraq, NTD tərəfindən nəzarətdən kənar və qanunsuz dövrüyyə nəticəsində aşkar edilmiş nüvə və radioaktiv materialların tədqiqatın aparılması 2026-cı ilədək davam etdiriləcək.

□ **“Yeni Müsavat”**

Münhauzen metodu

Zamin Hacıyev
zaminhaci@gmail.com

Artıq pis ənənə şəklini alıb, hətta media aləmində bir növ şablon cümlə ilə ifadə edilir: “Qışda qazdan, yayda sudan boğuluruq”. Bəzən də belə deyirlər: “Suda batma fəslə başladı”. 25 iyul beynəlxalq təqvimdə Suda boğulmaların qarşısını alma Günü kimi qeyd edilmiş. Həmin gün də Sabirabadda 1 nəfər kanalda batdı.

Ümumiyyətlə, hər gün bir-iki nəfərin batmağı haqda xəbərlər gəlir. Dənizdə, göllərdə, çay, kanal və su anbarlarında. Arada Bakıda da keçid və kanalizasiyada boğuluruq, lakin bu sanki bir az başqa kateqoriyadır. Bəs gündəlik xəbərlər əsasında hansısa rəy yarana bilərmi? Təəssüf ki, yox. Bizdə suda batanların dünya miqyasında, başqa dövlətlərə nisbətən çox və ya az olmasını qiymətləndirməyə əlimizdə hər hansı informasiya bazası olmalıdır, lakin yoxdur - Dövlət Statistika Komitəsi belə xüsusi hesabat aparmır. İş ancaq subyektiv dəyərləndirməyə qalır. Məsələn, kimse yazmışdı ki, bizim uşaqlar üzməyi öyrənmir, lakin Rusiyada uşaqların hamısı üzə bilir. Guya orada valideynlər buna diqqətlə yanaşmış.

Statistika belə demir. 2024-cü ildə Rusiyada 3600 nəfər suda batıb, onlardan 383-ü uşaqdır. O cümlədən orada məktəblilərin 60 faizdən çoxu üzməyi bacarmır. Bizdə mətbuatda-filanda çıxan xəbərlər əsasında sayanda ildə 60-70 boğulan olur. Bunu da əhali nisbətində götürəndə bizdə vəziyyət hətta Rusiyadan yaxşıdır. Bəs bizim şagirdlər arasında üzməyi bacaranlar nə qədərdir? Təəssüf ki, hökumətimiz bu cür lazımlı, həyati statistikani da aparmağı lazım bilmir.

Dünyada üzməyi bacaranların ən çox olduğu ölkələr İsveç, Norveç, Finlandiya, Niderlanddır. Bu ölkələrdə 97 faiz əhali üzə bilir. O cümlədən ABŞ və Avropada, Avstraliyada üzmə bacarığı faizi dünyanın başqa yerlərinə nisbətən çox yüksəkdir. Əlbəttə, burada əhalinin rifah halı əsas rol oynayır. Kimin dövləti varlıdırsa, onlar üzə bilir. Kasıblar isə batır - bütün mənalarda. Dünya Səhiyyə Təşkilatının informasiyasına görə hər il planetimizdə 300 min adam boğulur, bunun 92 faizi kasıb ölkələrin “payına düşür”.

Ancaq bu işi bizdə həll etmək də olar axı. Azı iki dəfə yazmışam, üçüncü dəfə də yazıram: bizim məktəblərdə üzgüçülük dərsləri keçmək lazımdır. Nəgmə, əmək təlimi, həyat bilgisi, nə bilim, lap elə riyaziyyat dərsi suda batanda adamı xilas eləmir.

Yenə dünyadan nümunələr çəkim, boş laqçırtı olmasın. Çexiya və Slovakiyada üzgüçülük 1-ci sinifdən tədris edilir. Artıq 3-cü sinifdə hər bir balaca ən azı 1 üzmə üsulunu mənimsəməlidir.

ABŞ-da üzgüçülük dərslərinə məktəbdə 36 saat ayrılır, həftədə 2 dəfə üzmə dərsi keçilir. Bütün ibtidai siniflər üzməyi bacarmalıdır. Özü də iki üsulla - sinə üstə və kürəyi üstə üzmə. Norveçdə məktəbin idman dərslərinin yarısı üzgüçülüyə ayrılır.

Fransa, Vyetnam, Avstraliya, Britaniya və sairə - dünyada üzgüçülüüyü məktəbdə öyrədən dövlətlər çoxdur.

Azərbaycanda bu işi tətbiq etmək ilk baxışdan çətin görünür. Ən başlıcası, hovuz problemi var. Hər yerdə hovuz yoxdur. Ancaq yeni tikilən məktəblərdə bunu vacib element kimi qoymaq olarmı?

Məktəbliləri həftədə 1-2 dəfə yaxınlıqdakı hovuzda aparıb üzmə dərsi keçmək mümkündür. “Yaxın” yazarkən, rəsmi hesabatlara görə hər rayonda zırp olimpiya komplekslərimizin olmasını nəzərdə tutaram.

Bunun üçün vəsait tapılar - məmurların beşisinin villasındakı hovuz xərclərini dövlət büdcəsinə, təhsil qrafasına yönəltmək şərtilə. Hətta bunsuz da üzgüçülük dərslərinə pul tapmaq mümkündür. Onsuz orta məktəbdə idman dərsləri yalandan, saxta keçilir, o dərslərinin haradasa yarısı üzgüçülüyə, bunun instruktorlarına, təlimçilərinə ayrılrsa, xirtdəyəcən bəsimizdir.

Üzgüçülük olimpiya idman növü olaraq da ciddi potensial daşıyır. Məsələn, ABŞ-ın hər olimpiadada topladığı medalların çoxu üzgüçülük növləri üzrə olur. (2024 Paris olimpiadasında 28 medalı üzgüçülükdən qazanıblar, 8 qızıl, 13 gümüş olmaqla). Hökumətimiz həqiqətən idmana diqqətlə yanaşırsa, heç olmasa bu baxımdan məktəblərdə üzgüçülüüyü təbliğ və tədris eləsin. Yoxsa adətən üzmə yarışlarında axırıncı yeri tuturuq, bəzən idmançımızı xilasedicilər sudan çıxarırlar.

P.S. Bəlkə maraqlı olar, bu faktı da axırda yazım: 1988-89-cu ildə Vəzirov öz iqamətgahındakı hovuzu məktəblilərin ixtiyarına vermişdi. Əlbəttə, o, sarsağın biri idi.

P.P.S. Münhauzen bataqlıqda batarkən özünü saçından dartıb çıxarmışdı. Bu üsulu da tətbiq edə bilərik. Əlac buna qalır.

Xəbər verdiyimiz kimi, Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov brifinqdə Zəngəzur dəhlizi məsələsinə toxunarkən onun Ermənistan və Azərbaycanın suveren məsələsi olduğunu bəyan edib. Ekspertlərə görə isə Peskovun belə yumşaq açıqlaması heç də Kremlin Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı məsələdə geri çəkildiyi anlamına gəlmir. Peskovun bu yanaşması, sadəcə olaraq, gerçək planları ört-basdır etməyə yönəlib.

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi, Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev də Almaniyanın “Berliner Zeitung” nəşrinə müsahibəsində ABŞ şirkətinin Zəngəzur dəhlizi layihəsində roluna dair yayılan xəbərlərə münasibət bildirib. “Əgər ABŞ şirkətləri ilə işləyirlərsə, bu onların işidir. Biz isə öz üzərimizə düşəni edirik: Gürcüstan, İran və Rusiya ilə nəqliyyat əlaqələrimizi gücləndiririk. Bu layihələr bütün bölgəyə fayda verəcək. Əgər Ermənistan istəsə, biz trans-Qafqaz dəhlizi üzərində birgə işləməyə hazırıq”, - deyə o vurğulayıb.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin Ermənistan departamentinin rəhbəri vəzifəsini tutmuş diplomat Nikolay Platonov “Moskovskiy komsovet” nəşrinə ilginç açıqlama verib. “Zəngəzur dəhlizi Amerikanın çoxdankı planıdır. 2001-ci ildə Florida ştatının Ki-Uest şəhərində Ermənistanın o zamankı prezidenti Robert Köçeryanla Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyev arasında danışıqlar aparılıb. Həmin görüşdə belə bir plan tərtib edildi: Azərbaycan Laçın dəhlizi ilə Dağlıq Qarabağı Ermənistanla, Ermənistan isə öz ölkəsinin cənubunu, İranla sərhədin keçdiyi Meğrini verib orada Naxçıvanla Azərbaycan arasında dəhliz yaradırlar”, - deyə o iddia edib.

Sabiq diplomat deyib ki, guya Azərbaycanın və Ermənistanın razılaşdığı bu planın qarşısını Rusiya alıb. “Çünki o vaxt Ermənistanla Köçeryana qarşı güclü müxalifət var idi. Bu plan onun hakimiyyətdən uzaqlaşdırılması ilə nəticələnmə bilərdi. Ermənistanı mühasirəyə alıb İranla əlaqəsini kəsmək planları uzun müddətdir ki, dolaşır. Paşinyan hökuməti bəyan edib ki, Zəngəzurla bağlı mümkün sövdələşmə yalandır. Amma buna imza atarlarsa, Ermənistan bitəcək. İranla sərhəd Ermənistan üçün həyat xəttidir”.

Sirr deyil ki, münafişlərin həlli ilə bağlı müxtəlif, ən fərqli və hətta ekstrapaqant planlar müzakirə olunub.

ABŞ Dövlət Departamenti “Qobl planı” həqiqətən də ərazi mübadiləsinə nəzərdə tuturdu: keçmiş DQMV və La-

Zəngəzur dəhlizi üçün “Qobl planı”

Ermənistanın odövrkü rəhbərliyinin öldürülməsi ilə yarımçıq saxlanan layihə yenidən yada düşdü; Paşinyan iqtidarına hansı mesaj verilir - ekspertin şərh

çin dəhlizinin ərazisini Ermənistan Respublikasının Mehri rayonu ilə dəyişmək. Qeyd etmək lazımdır ki, təkliflər pake-ti “Qobl Planı” adlansa da, onun müəllifi amerikalı deyildi. Bu təklifi ilk dəfə Zəngəzur dəhlizinin ekzistensial əhəmiyyətini başa düşən Türkiyə tərəfi irəli sürmüş, Heydər Əliyev isə o zaman bunu müzakirə etməyə razılaşmışdı. Robert Köçeryan təklif olunan planı əvvəlcədən qəbul etməyə hazır idi. Amma Rusiyaya bağlı olan Vazqen Sərkisyan və Karen Dəmirçyan bu plana qarşı çıxdılar. Rusiyalı sabiq diplomatın dediyinin yalan olduğunu Nikol Paşinyan hakimiyyətə gəldiyi zaman bəyan etmişdi. Paşinyan dedi ki, otuz il ərzində toplanmış bütün sənədlər kompleksini araşdıraraq belə qənaətə gəlib ki, Bakı bir an belə olsun Qarabağ məsələsinin həlli variantını onun ərazi bütövlüyü kontekstindən kənarda nəzərdən keçirməyib. Rusiyalı diplomat niyə Ki-Uesti indi yada saldı, məqsəd nədir?

Onu da deyək ki, o dönmədə Karen Dəmirçyanla Vazqen Sarqsyan və digərləri terror aktı ilə öldürülməklə sülhə mane olanlar “Qobl planı”nın bükülüb bir kənara qoyulmasına nail oldular. Maraqlıdır ki, nədənsə, yenidən bu ideyanı ortalığa atmağa cəhd edilir. Bununla indiki Ermənistan iqtidarına hansı mesaj verilir?

I Qarabağ savaşı bitən illərdə gündəmdə dolaşan həll variantı dəhlizə-dəhliz idi. Yeni Azərbaycan Laçın dəhlizini ermənilərə, Ermənistan isə

Zəngəzur dəhlizini Bakıya verməli idi. Hətta Lissabon (1996), İstanbul (1999) və Ki-Uest (2001) sammitlərində də bu məsələnin müzakirə olunduğu iddia olunur.

Bu plan o zaman Bakı üçün uyğun olsa idi, buna XX əsrin 90-larında imza atırlardı. Həm də indi ABŞ-ın belə bir planı yoxdur.

Siyasi ekspert Oqtay Qasımov “Yeni Müsavat”-a bildirib ki, Rusiya diplomatlarının və rəsmilərinin son günlər Zəngəzurla bağlı verdiyi açıqlamalar Moskvanın bu dəhlizdə maraqlarını ifadə edən bir məsələdir. Onun sözlərinə görə, Rusiya rəsmiləri hazırda Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı üçtərəfli bəyanaata istinad edirlər: “Onlar bildirirlər ki, məhz Rusiyanın təklifi ilə həmin bənd üçtərəfli bəyanatın tərkibinə salınıb və Rusiya burada nəzarəti həyata keçirməlidir. ABŞ-ın Zəngəzur dəhlizində nəzarəti həyata keçirməklə bağlı təklifi isə Rusiya tərəfindən qəzəblə qarşılanır. Məhz belə açıqlamalar da buna hesablanıb”.

O.Qasımovun fikrincə, nəzərə alaq ki, ABŞ-ın Zəngəzur dəhlizinə münasibəti yeni deyil: “Amerikanın Zəngəzurdakı nümayəndəsi dəhlizə nəzarətlə bağlı təkliflər irəli sürmüşdü. Bunun ardınca Pol Qoblun bir təklifi olmuşdu. Həmin təklifə görə, Mehri (daxili Zəngəzurun bir hissəsi) Azərbaycana verilməklə Naxçıvana birləşdirilir və əvəzində Laçın yolu, keçmiş Dağlıq Qarabağ vilayəti Ermənistanla verilir. 1990-cı illərdə Azərbaycanda haki-

miyyətdə olan heç bir qüvvə bu təklifi qəbul etməyib. Arındıca, 2001-ci ildə keçirilən danışıqlarda da bu məsələ müzakirə mövzusu olub. O zaman da tərəflər razılığa gələ bilməyiblər”.

Ekspertə görə, hazırda Rusiya bütün bunları sadalamaqla göstərməyə çalışır ki, ABŞ-ın bu coğrafiyada maraqları mövcuddur və həyata keçirmək üçün sistemli, ardıcıl iş aparılır: “Bütün bu istinadlar hər nə qədər tarixi ekskurs təsiri bağışlasa da, əslində məsələnin mahiyyətini pərdələmək məqsədi güdür. Çünki Rusiya açıq şəkildə bu dəhlizdə nəzarətin ona verilməsini söyləmir - bu, yalnız epizodik hallarda səsləndirilir. Məsələn, Peskovun dilindən bir fikir eşidirik, Zaxarova isə tamamilə fərqli mövqə sərgiləyir. Bu baxımdan, Rusiya əslində bu mövzunu döviyyəyə gətirməklə ABŞ-ı proseslərdən kənarda saxlamaq niyyətini ortaya qoyur. Buna nail olacaqmı? Bunu qarşıdakı dövrlərdə görəcəyik. Nəzərə alsaq ki, Paşinyanın da Rusiyaya səfəri çox güman ki, bu məsələlərin müzakirəsi ilə yadda qalacaq. Yeni yaxın vaxtlarda bu danışıqların nəticələri ilə bağlı müəyyən addımların şahidi ola bilərik.

Hesab edirəm ki, Paşinyan Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı prosesi seçkilərə qədər uzatmağa çalışacaq ki, hakimiyyətini qoruyub saxlaya bilsin və ondan sonra konkret addımlar atsın”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Ötən həftəsonu Fransa Milli Assambleyasında erməni-pərəst və anti-Azərbaycan ünsürlər tərəfindən yeni qətnamə layihəsi irəli sürülüb. “Yeni Müsavat” yazır ki, qətnamə layihəsində rəsmi Parisi və Avropa İttifaqını Azərbaycan üzərinə təzyiqi artırmağa çağırış edilir. Qətnamənin müəllifləri Fransa Milli Assambleyasındakı Sağ Respublikaçılar fraksiyasının rəhbəri və Fransa-Ermənistan dostluq qrupunun sədri Loran Vokye, eləcə də həmin dostluq qrupunun sədr müavini Aleksandr Martendir.

Qətnamə layihəsində qeyd olunur ki, Fransa - Ermənistanın dostu, BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü və Avropa Qonşuluq Siyasətinin həyata keçirilməsində əsas oyunçu kimi - regionda sülhün təmin olunmasına yönəlmiş Ermənistanın səylərinə tarixi və siyasi dəstək verməlidir. Bu kontekstdə, demokratiya, insan haqları, təhlükəsizlik və inkişaf prinsiplərinə əsaslanan Fransa-Ermənistan strateji tərəfdaşlıq sənədinin imzalanmasının vacibliyi vurğulanır.

Qətnamə layihəsində Azərbaycan tərəfindən saxlanılan erməni hərbi əsirlərin və digər şəxslərin (əslində terrorçuların-red.) dərhal azad olunması tələbi irəli sürülür. Həmçinin Azərbaycanda bu şəxslər üzərində keçirilən məhkəmə proseslərinin guya “qondarma” olduğu iddia edilir. Sənəddə Azərbaycan dövləti ilə bağlı əsassız iftira da irəli sürülüb.

“Belə görünür ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında xüsusən Əbu-Dabi görüşündən sonra sülh gündəliyinin irəliləməsi müəyyən qüvvələrin maraqlarına heç bir halda cavab vermir. Onlar vəziyyəti yenidən gərginləşdirmək və sülh gündəliyinə xələl gətirmək xəttini seçiblər. İndiki məqamda Fransa Milli Assambleyasında irəli sürülmüş bu lüzumsuz qətnamə cəhdi də bu davranışın növbəti bariz nümunəsidir”. Milli Məclisin Korsika Xalqına Dəstək Qrupunun Fransa Milli Assambleyasında irəli sürülmüş yeni qətnamə layihəsinə dair bəyanatında belə deyilir.

Ölkəmizə qarşı atılan bu kimi addımlarda bir-biri ilə əlaqəli olan vahid bir şəbəkənin fəaliyyəti özünü aydın şəkildə büruzə verir. Müəyyən qüvvələrin maraqlarını reallaşdırmağa çalışan həmin şəbəkənin ayrı-ayrı ünsürləri İsveçrə, Belçika və Fransa parlamentlərində, eləcə də ABŞ Konqresində müxtəlif təxribatlar ortaya ataraq regiondakı sülh gündəliyini pozmağa çalışırlar.

Maraqlıdır ki, bu proses, Azərbaycana qarşı birtərəfli və qərəzli qətnamələr Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Brüsselə və Fransaya səfərindən dərhal sonraya təsadüf edir.

Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyasının (AMİP) sədri, deputat Arzuxan Əlizadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, istər ABŞ Konqresində, istərsə Fransa Milli Assambleyasında irəli sürülən qanun layihələri, qətnamələr Vardan-

yan və digərlərinin xərclediyi pulun əvəzidir: “Onlar özləri də gözəl bilirlər ki, hərbi canilərin azad edilməsi mümkün deyil və Azərbaycana təzyiq göstərməklə nəticə əldə oluna bilməz. Avropa ölkələrində separatçıların hansı aqibətlə üzləşdiyini özləri də bilirlər. Hazırda məhkəmə prosesi kifayət qədər açıq keçirilir və sübutlar təqdim olunur. Ona görə də erməni pullarının qarşılığı olaraq xidmət göstərilər, çağırışlar səsləndirirlər. Azərbaycan qanunvericiliyi əsasında həmin şəxslərə hökm oxunacaq. Odur ki, bu qətnamə layihələrindən narahat olmağa dəyməz”.

A.Əlizadə qeyd etdi ki, Azərbaycan dost və düşməninə tanımaqdadır: “Erməni separatizminin başında dayananlardan Köçəryan, Sərkisyan hələ azadlıqda gəzir, onlar da mühakimə olunmalıdırlar. Bu məsələni beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırmalıyıq. Həbsdə olanlarla bağlı məsələ aydındır və cəzalarını alacaq, yerdə qalan hərbi cinayətkarların cəzalandırılması üçün də addımlar atılmalıdır”.

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı prosesin bir mərkəzdən idarə olunduğu qənaətinə gəlir: “Planlı şəkildə həyata keçirilən prosesdir. Bununla da qondarma ittihamlarla Azərbaycana qarşı çıxış edirlər. Əsas signal da ABŞ Konqresindən gəldi. Bir tərəfdən Tramp administrasiyası Azərbaycanla xoş münasibətdə olduğunu göstərir, digər tərəfdən isə konqresmenlər təşəbbüslərlə çıxış edirlər. Belə təəssürat yaranır ki, Amerika hakimiyyətində müxtəlif istiqamətli fikirlər mövcuddur. Amma təbii ki, bu, belə deyil. Bu, razılaşdırılmış bir xətdir. Biz defələrlə görmüşük ki, ABŞ prezidentləri Konqresin və ya Senatın qəbul etdiyi qərarları guya müstəqil şəkildə verilmiş qərarlar kimi təqdim edir, bunları demokratiyanın göstəricisi kimi dəyərləndirirlər. Halbuki orada vahid və razılaşdırılmış bir siyasət mövcuddur”.

Partiya sədri qeyd etdi ki, Azərbaycanın uğurları görünür, bu da həmin qüvvələri qane etmir: “Azərbaycanın regiondakı gücü ilə hesablaşmaq məcburiyyətində qalırlar. Eyni zamanda, Azərbaycanın mövqeyinə zərbə vurmağa çalışırlar. O zaman ermənilər çox müəmmalı şəkildə regionu tərk etdilər, onlara heç bir təzyiq göstərilmədi. Həmin vaxt da biz bildirdik ki, xaricdə müəyyən mərkəz-

Anti-Azərbaycan şəbəkənin Avropadan total hücumu

İsveçrə, Belçika, Fransa parlamentlərində, eləcə də ABŞ Konqresində təxribatçı addımlarla sülh gündəliyi pozulur - Bakıdan çirkin kampaniyaya sərt reaksiya

lər var və onlar ermənilərin çıxışlarını təşkil edirlər, sonradan isə Azərbaycana qarşı istifadə edəcəklər. İndi də bu proses davam etdirilir. Əsas məqsəd Azərbaycanın nüfuzuna zərbə vurmaq, regionda mövqeyini zəiflətmək və təsir imkanlarını azaltmaqdır. Məqsəd məhz budur”.

A.Nağı dedi ki, Fransa da, təbii olaraq, anti-Azərbaycan mövqeyində dayanır, təəccüb doğurmur: “Fransa bu cür məqamlardan istifadə etməyi özünə borc bilir və fürsət düşən kimi də istifadə etməyə çalışır. Azərbaycan bunu nəzərə almalı və mövqeyini qəti şəkildə ortaya qoymalıdır. Bu xətt belə də davam etdirilməlidir. Bu gün Bakıda hərbi canilər üzərində məhkəmə prosesi gedir. Prosesin gedişində dəhşətli faktlar üzə çıxır. Ancaq dünya kar və kor vəziyyətində qalır. Ortaya çıxan faciələri görmək istəmirlər, əvəzində görünməyən, mövcud olmayan hadisələri şişirdib problemə çevirməyə çalışırlar. Azərbaycan səbirli şəkildə sübutlarını təqdim etməlidir. Bir istiqamət bundan ibarət olmalıdır. Geri qayıtmaq istəyən ermənilər məsələsində isə mənim mövqeyim budur: onların böyük əksəriyyəti törətdikləri cinayətlərə görə orada yaşamaq haqqını itiriblər”.

Bununla belə AVP sədri qeyd etdi ki, Azərbaycan humanist dövlətdir: “Buna baxmayaraq, əgər onlar Azərbaycanın qanunlarını tanıyırlarsa, müəyyən şərtlər daxilində geri qayıda bilərlər. Amma onlar özlərindən yeni qaydalar çıxarmasınlar. Onlar üçün niyə hansısa güzəştlər olmalıdır? Onlar üçün xüsusi təhlükəsizlik təminatı nəzərdə tutulmamalıdır. Həssas edirəm ki, Azərbaycan qərbi azərbaycanlıların öz yurdlarına qayıtmaq prosesini daim gündəmdə saxlamalıdır. Necə olur ki, Qarabağdan çıxan 15-20 min ermənin hüquqlarını qorumağa çalışırlar, amma 300 min azərbaycanlının doğma torpaqlarına qayıtmaq istəyini görmək istəmirlər? Bu səbəbdən Azərbaycan öz mövqeyini qəti şəkildə ortaya qoymalıdır və heç bir halda geri çəkilmək olmaz”.

Xatırladaq ki, Bakı Hərbi Məhkəməsinə Zeynal Ağadib problemə çevirməyə çalışırlar. Azərbaycan səbirli şəkildə sübutlarını təqdim etməlidir. Bir istiqamət bundan ibarət olmalıdır. Geri qayıtmaq istəyən ermənilər məsələsində isə mənim mövqeyim budur: onların böyük əksəriyyəti törətdikləri cinayətlərə görə orada yaşamaq haqqını itiriblər”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Rusiyanın növbəti hədəfi bu ölkədir

Rusiya növbəti dəfə keçmiş sovet ölkələrinə təzyiq vasitəsi kimi informasiya silahına əl atıb. Bu dəfə hədəfdə Moldova var. Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin (SVR) yaydığı rəsmi bəyanatda iddia olunur ki, NATO Moldova ərazisindən Rusiya ilə gələcək hərbi qarşıdurmada istifadə etməyə hazırlaşır. Brüssel Moldova ərazisini Şimali Atlantika Alyansının şərq cinahında Rusiyaya qarşı dayaq məntəqəsinə çevirməyi planlaşdırır.

Bu xəbər Vladimir Putinin “Rusiya kollektiv Qərbin təzyiqlərinə təkbəşinə müqavimət göstərir” fikrini səsləndirdiyi müsahibədən dərhal sonra yayımlanıb. Rusiyanın informasiya maşını tərəfindən sistemli şəkildə yayılan bu mesaj əslində Ukraynada davam edən müharibənin yeni fazaya keçə biləcəyinə dair xəbərdarlıq kimi də şərh olunur.

Moskvanın SVR vasitəsilə verdiyi ismarışın ən mühüm hissəsi budur: “NATO Moldovada hazırlıq işləri aparır, çünki Rusiya ordusunun Ukraynadakı irəliləyişi davam edir”.

Bu isə Kremlin bölgədə genişmiqyaslı hücum əməliyyatı planlaşdırdığına işarə edir. ekspertlər qeyd edir ki, nəticədə Rusiya qoşunları Moldova ilə sərhədə qədər irəliləyə bilər.

Putin üçün vaxt daralır

Donald Tramp yenidən hakimiyyətə gəldikdən sonra müharibəni dayandırmaq üçün Vladimir Putinə bir sıra güzəştlər təklif edib. O, Ukraynanın beş regionunu, o cümlədən Krimı Rusiyaya “verəcəyini” və Ukraynanın NATO-ya üzv olmasına icazə verilməyəcəyini bildirib. Lakin Putin bu təklifləri qəbul etməyib.

Axar.az verir ki, bunu Avstriyanın xarici işlər naziri Beate Maynl-Rayzinger deyib.

“Tramp Krimı və bir neçə şərq bölgəsini, belə desək, gülmüş nimçədə Putinə verdi, eyni zamanda Ukraynanın NATO-ya üzvlüyünü də istisna etdi. Bəs Putin nə edir? O, ölkəyə qarşı məhvelmə müharibəsini davam etdirir”, - nazir bildirib.

O, həmçinin qeyd edib ki, Kreml üçün bu müharibəni davam etdirmək getdikcə çətinləşir: “Rusiya böyük itkilər verir. Nə vaxtsa Rusiyada tabutlar yığılmağa başlayacaq. Buna fəlakətli iqtisadi vəziyyət də əlavə edin. Kreml üçün bu müharibəni davam etdirmək getdikcə çətinləşir. Putin bilir ki, vaxt daralır. Ona görə də müharibəni belə amansız intensivliklə aparır”.

Istirahət mövsümü açılar-açılmaz insanlar ən uyğun qiymətə səyahət üçün turlara üz tuturlar. Hansısa ölkəyə, ya da rayona getmək adambaşına baha başa gəlmiş halda, tur şirkətləri bunu münasib qiymətə tarazlayırlar.

Lakin cibə uyğun qiymətlər heç də həmişə ürəkəcan olmur. Son zamanlar ölkədaxili və xarici turlardan narazılıqlar eşidilir. Tur təşkilatçılarının verdiyi vədləri yerinə yetirməməsi, hotellərin antisanitar, yeməklərin köhnə və dadsız, gəzələcək yerlərin gözləntiləri qarşılamaması barədə şikayətlər var.

Azad İstehlakçılar Birliyinin (AİB) sədri Eyyub Hüseynov Lent.az-a açıqlamasında bildirib ki, turizm şirkətləri ilə bağlı vətəndaşlardan bir çox şikayətlər daxil olur. Bunlar əsasən ölkəxarici turlarla əlaqədardır.

Onun sözlərinə görə, digər problemlərdən biri də hava limanı şirkətləri ilə bağlıdır. Bu yaxınlarda AİB-ə bu məsələ ilə bağlı şikayət daxil olub. Vətəndaş Türkiyəyə tur şirkəti ilə gedirmiş, lakin uçuşa 55 dəqiqə qalmış o, hava limanına çatıb və ona bildirilib ki, qeydiyyat 5 dəqiqə öncə bağlanılıb, artıq heç bir şey edə bilmərik.

E.Hüseynov qeyd edib ki, vizaların verilməsində də problemlər çoxdur: "Viza verən konsulluqlar şəxsin gedəcəyi yere vaxtının az qalmasını nəzərə almır. Bu, xüsusən Avropa ölkələrinə səyahət zamanı baş verir. Ümumiyyətlə, xarici turizm də aldadıllma halları çox yaşanır. Bəzən turist lazımı yere gedib çıxır, lakin görür ki, ona təklif olunan yerlə bura eyni keyfiyyətdə və səviyyədə deyil. Hotellər arasında çox fərq olur".

O zaman turizm firmaları na necə güvənmək olar? Turist getdiyi ölkədə gözlədiyi keyfiyyət və xidmətlə qarşılaşmadığı halda həmin şirkəti məhkəməyə verə və sübut edərək qalib gələ biləmi?

Azərbaycan Sahibkarlar Konfederasiyasının tərkibində fəaliyyət göstərən "Turizm və xidmət üzrə iş Komissiyası"nın sədr müavini Ceyhun Aşurov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışib. Onun sözlərinə görə, son zamanlar xüsusilə Monteneqro və Türkiyə istiqamətində olan səyahətlər zamanı müəyyən narahatlıqlar müşahidə olunur: "Turizm şirkətləri tərəfindən adətən 5, 7 və ya 10 günlük turpaketlər təklif olunur. Müştərilər də istirahət günlərinin sayına uyğun olaraq bu paketləri seçirlər. Son zamanlar xüsusilə Monteneqro və Türkiyə istiqamətində müəyyən narahatlıqlar müşahidə olunur. Ən çox rast gəlinən problemlərdən biri - müştəriyə əvvəl-

cədən xəbər verilmədən təy-yarə reysinin dəyişdirilməsi-dir. Bəzən isə alınmış biletlə bağlı reys ləğv olunur və müştəri daha erkən və ya fərqli vaxta dəyişdirilmiş uçuşa yönləndirilir. Bu kimi hallar, əlbəttə ki, turistlərdə narazılıq yaradır. Çünki tam ödəniş edərək tətillə çıxan müştəri istirahətinin bir hissəsini - bəzən bir gününü və ya yarım gününü itirmiş olur.

Lakin ümumilikdə götürdükdə, turizm şirkətləri müştərilərinə yüksək səviyyədə xidmət göstərməyə çalışırlar. Müştəri məmuniyyəti onlar üçün prioritetdir, çünki bu, gələcək əməkdaşlıqlar və şirkətin nüfuzu baxımından çox önəmlidir.

Xaricə, xüsusilə Avropa ölkələrinə səyahət edən turistlər çox vaxt qonaqlayacaq otel onlayn olaraq özləri seçirlər. Turizm şirkətləri isə onlara viza sənədlərinin düzgün hazırlanması və biletlərin alınması prosesində dəstək göstərir.

Həmçinin ölkə daxilində istirahət edənlərin sayı da kifayət qədərdir. Ölkə xaricinə gedənlərin sayında isə ötən il ilə müqayisədə nəzərəcarpa-caq artım müşahidə olunur. Xarici turlarla bağlı narazılıqlar isə əsasən qiymətlərlə və qeyd etdiyim kimi, reys dəyişiklikləri ilə bağlı olur. Təəssüf ki, bu hallarda turizm şirkətləri çox vaxt özləri də çarəsiz qalır. Çünki onlar bu xidmətləri birbaşa aviaşirkətlərdən və ya turoperatorlardan alırlar. Yeni bu cür narazılıqlar əsas operatorlara çatdırılır.

Müştəri turpaketini alarkən mütləq müqavilə əsasında ödəniş edir və onun qarşılığında qəbz alır. Əgər problem yaranarsa, müştəri hüquqlarını qorumaq üçün məhkəməyə müraciət edə bilər. Amma ümumilikdə bu cür hallar ciddi turizm şirkətlərinin marağında deyil. Onlar istəyir ki, müştərini razı halda yola salsın və ya razı halda qəbul etsin. Hətta elə hallar olur ki, hotelde rezervasiya zamanı müştərinin narazılığı yaranarsa, şirkət hotel otağını dəyişdirmək və problemi yerində həll etmək üçün təşəbbüs göstərir. Ən effektiv və qısa yol isə - qarşılıqlı danışıqla məsələnin yerində həll olunmasıdır".

Hüquqşünas Fərhad Mehdiyev isə qeyd edib ki, bu məsələdə çox vacibdir ki, turoperator, yeni turun əsas təşkilatçısı Azərbaycanda rəsmi qeydiyyatdan keçmiş, filialı və hüquqi statusu olan bir şəxs (şirkət) olsun: "Məsələn, "Kompas Tur" bu tip

Turizm firmalarının kələyi: sizi belə aldadırlar

Turist getdiyi ölkədə gözlədiyi keyfiyyət və xidmətlə qarşılaşmadığı halda həmin şirkəti məhkəməyə verə və qalib gələ biləmi?

şirkətlərdəndir. Onların həm ucuz, qaynar turları olur, həm də beynəlxalq miqyasda fəaliyyət göstərən bir şirkətdir. Əgər əsas turoperatoru xaricdə yerləşsə və Azərbaycanda filialı yoxdursa, həmin şirkəti məhkəməyə vermək və kompensasiya tələb etmək faktiki olaraq mümkün olmayacaq. Çünki heç kim kiçik məbləğə görə xarici ölkəyə gedib, orada hüquqi proses başlatmaq istəməz və ya bacarmaz".

Fərhad Mehdiyev bildirib ki, turistlər xüsusilə aşağıdakı məsələlərə diqqət yetirməlidirlər: "Ola bilsin ki, tur operatorunun Bakıda nümayəndəliyi var, amma təqdim olunan vaucherlərdə (tur sənədində) səlahiyyətli məhkəmə orqanı kimi xarici ölkə məhkəmələri göstərilərsə, bu halda vətəndaşın yerli məhkəmələrə müraciət etmək imkanı məhdudlaşır. Təbii ki, belə bir vəziyyətdə öncə göstərilən xidmətin keyfiyyəti və turpaketdə verilməmiş vədlərin yerinə yetirilib-yetirilməməsi nəzərdən keçirilməlidir. Məsələn, vətəndaşa 4 və ya 3 ulduzlu hotelde qalacağı vəd olunursa, lakin yerləşdirildiyi hotelin şəraiti çox aşağıdırsa, otaqlar çirkli, avadanlıqlar sıniq, kondisionerlər nasazdırsa, bu halların hamısını

mümkün qədər foto və video sübutlarla sənədləşdirmək lazımdır.

Bundan başqa, turist turagentliyə bu barədə rəsmi e-mail vasitəsilə məlumat verməli, yazılı şəkildə şikayətini bildirməlidir. Bu yazışmalar gələcəkdə hüquqi sübut qismində istifadə oluna bilər.

Bir daha vurğulamaq istədim ki, bu kimi hüquqi mexanizmlərin effektiv tətbiqi üçün turoperatorun Azərbaycanda qeydiyyatdan keçmiş rəsmi filialının olması şərtidir. Əgər vətəndaş turpaket alarkən razılaşdırılmış hoteləndən fərqli bir yerdə yerləşdirilibsə, bu halda məhkəməyə müraciət etmək hüququ var və belə hallarda hüquqi qələbə ehtimalı yüksəkdir.

Amma bir məqama da diqqət yetirmək lazımdır: təqdim olunan vaucherlərdə adətən yalnız hotelin ulduz dərəcəsi (məsələn, 5, 4 və ya 3 ulduz) qeyd olunur. Hotelin şəraiti, xidmətin keyfiyyəti barədə ətraflı məlumat verilmədiyinə görə hüquqi təhlil zamanı belə hallar istehlakçının, yeni turistin xeyrinə şərh edilə bilər. Yeni bu cür mübahisəli məsələlərdə turoperatorun məsuliyyəti artır və qərarlar vətəndaşın mənafeyi nəzərə alınaraq verilməlidir".

✎ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Gürcüstan turizmdən nə qədər qazanıb?

Yanvar-iyun aylarında Gürcüstanın turizm gəlirləri 2024-cü ilin ilk yarısı ilə müqayisədə 3,8 faiz artaraq 2 milyard dollar həddində rəsmiləşib. Novator.az-ın məlumatına görə, Milli Turizm Administrasiyası belə hesabat yayıb. Turizmdən gəlirin koronavirus pandemiyasından öncəki il - 2019-cu ilə müqayisədə 35,4 faiz çox olduğu bildirilir.

Statistikaya əsasən, altı ayda İsraildən gələnlər Gürcüstanda 2024-cü ilin eyni dövrünə nəzərən 37,9 faiz, Azərbaycandan gələnlər 30,7 faiz, Səudiyyə Ərəbistanından gələnlər 18,9 faiz, Avropa İttifaqı məkanı və Böyük Britaniyadan gələnlər 12,5 faiz, Ermənistandan gələnlər 2,8 faiz çox pul xərcləyib.

Yarım ildə Gürcüstanı 3,2 milyon əcnəbi ziyarət edib, onların 2,3 milyon nəfəri turist olub. Ziyarətçilərin ilk beşliyində Rusiya, Türkiyə, Ermənistan, İsrail və Azərbaycan vətəndaşları göstərilir.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin məlumatına görə isə 2025-ci ilin ilk yarısında Azərbaycana 178 ölkədən 1 milyon 217,4 min nəfər əcnəbi gəlib, onların 25,8 faizi Rusiya, 17,6 faizi Türkiyə, 9,4 faizi Hindistan, 8,2 faizi İran, 4,2 faizi Gürcüstan, 3,7 faizi Qazaxıstan, 3,2 faizi Səudiyyə Ərəbistanı, 2,9 faizi Pakistan, 2,1 faizi Çin vətəndaşı, qalanları başqa ölkələrin təmsilçisi kimi qeydiyyatdan düşüb.

Yarım ildə xaricə gedən Azərbaycan vətəndaşlarının sayı 988,2 min nəfər göstərilir: onların 38,1 faizi Türkiyəyə, 16,7 faizi Rusiyaya, 11,1 faizi Gürcüstana, 10 faizi İrana, 24,1 faizi başqa ölkələrə üz tutub.

Mehmanxana biznesinin yarım ili

2025-ci ilin ilk yarısında Azərbaycanın mehmanxana biznesi 290 milyon manat gəlir əldə edib, bunun 60,4 faizi otaqların təqdim olunması xidmətlərinin, 27,5 faizi ictimai iaşə xidmətlərinin, 3,2 faizi müalicə və sağlamlıq xidmətlərinin, 8,9 faizi başqa xidmətlərin payına düşüb. Dövlət Statistika Komitəsi bildirir ki, yanvar-iyun aylarında mehmanxanalarda 1 milyon 970,7 min gecələmə keçirilib.

Hesabata görə, gecələmələrin 62,6 faizi Bakıda, 6,4 faizi Qusarda, 4,9 faizi Naftalanda, 4,4 faizi Qəbələdə, 3,2 faizi Şabranda, 3 faizi Qubada, 2,6 faizi Lənkəranda, 1,4 faizi Şamaxıda, qalanı başqa şəhər və rayonlarda qeydə alınıb.

Ölkədə su ehtiyatları əhalinin və kənd təsərrüfatının tələbatını tam ödəyə bilmir. Azərbaycanın ərazisinə düşən çay sularının əhəmiyyətli hissəsi xarici ölkələrdən gəlir. Lakin son illərdə bu çayların səviyyəsində azalma müşahidə olunur. Eyni zamanda iqlim dəyişmələri, quraqlıqlar və əhalinin artması suya olan tələbatı daha da artırır.

şəhərinin su ilə təminatında da problem yoxdur. İllərdir paytaxta Kürdən boru çəkilib. Şollar su kəmərimiz var, yüz ildən artıqdır ki, Bakını su ilə təmin edir. Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri çəkilib. Bundan əlavə, Sa-

Onu da nəzərə çatdırmaq ki, Azərbaycanın illik su ehtiyatının yalnız 30 faizi ölkə daxilində formalaşır. Təxminən 70 faizi qonşu dövlətlərin ərazisində yaranır və sonra çaylar vasitəsilə ölkəyə daxil olur. Bu isə o

Balıcaya növbəti köç

Xocalı rayonunun Balıca kəndinə köçən ailələrə mənzillərin açarları təqdim olunub.

“Report”-un Xocalıya ezam olunan əməkdaşı xəbər verir ki, açarların təqdim olunması mərasimində Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin və Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Azərbaycan Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin təmsilçiləri iştirak ediblər.

Qeyd olunub ki, indiyədək Xocalının Balıca kəndində 180 ailə - 840 nəfər məskunlaşıb. Ümumilikdə bu günkü köç də daxil olmaqla, 902 nəfərdən ibarət 197 ailə kəndə qayıdıb.

Xocalı şəhəri, Balıca, Təzəbinə və Xanyurdu kəndlərində hazırda 1433 nəfərdən ibarət 327 ailə yaşayır.

Hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə ora köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən ümumilikdə 50 mindən çox insan yaşayır.

İşıqla bağlı sabit aylıq tarif təsdiqləndi

Elektrik enerjisi ilə əlaqədar sabit aylıq tarif tətbiq ediləcək.

Bu, Prezident İlham Əliyevin təsdiqlədiyi “Elektroenergetika haqqında” Qanuna dəyişiklikdə əksini tapıb.

Qanuna əsasən, sabit tarif elektrik enerjisinin istehlak səviyyəsindən asılı olmayan sabit xarakterli xərclərin tənzimləyici tərəfindən müəyyənləşdirilən hissəsinin qarşılınması məqsədilə hər bir istehlakçı üzrə tətbiq olunan aylıq tarif elementidir.

Ev almaq istəyənlərə şad xəbər

İpoteka və Kredit Zəmanət Fondunun nizamnamə kapitalı 85.00 milyon manat artırılaraq 1 milyard 153 milyon manata çatdırılıb. Bununla bağlı Azərbaycan Prezidenti fərman imzalayıb. Nizamnamə kapitalının artırılması dövlət büdcəsindən güzəştli ipoteka kreditlərinin maliyyələşdirilməsi üçün 85 milyon manatın ayrılması ilə mümkün olub.

Bu sözləri deputat, iqtisadçı alim Vüqar Bayramov qeyd edib.

“Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev hər il İpoteka və Kredit Zəmanət Fondunun nizamnamə kapitalının artırılması ilə əlaqədar müvafiq fərman imzalayıb. Dövlət büdcəsindən ayrılan bu vəsaitlər sosial ipoteka kreditlərinin maliyyələşdirilməsi üçün istifadə olunur. Praktiki olaraq, hər maliyyə ilində güzəştli ipoteka kreditlərinin verilməsi üçün ayrılmalarda olur və həmin ilin payızında vəsait nizamnamə kapitalına əlavə olunur.

Bütövlükdə, fondun nizamnamə kapitalı artırıqca daha çox ipoteka kreditlərinin təklifi mümkün olur. Bu, eyni zamanda güzəştli şərtlərlə kreditlərin portfelini də genişləndirir. Deməli, bu, həmçinin daha çox vətəndaşımız üçün güzəştli ipoteka krediti götürmək imkanı deməkdir.

İndiyədək fond tərəfindən 54 min 918 ipoteka krediti verilib. Verilmiş ipoteka kreditlərinin məbləği isə 3 milyard 560 milyon manatdan çoxdur”, - o bildirib.

Paytaxtı Bakıdan suya görə köçürmək təklifi

Memar deyir ki, paytaxt hansısa rayona köçürülərsə, aylarla susuzluğa səbəb ola bilər; ekoloq isə hesab edir ki, Azərbaycanda su ehtiyatları kifayət qədərdir, lakin istifadə düzgün təşkil olunmur

Bu fonda su ehtiyatlarının düzgün idarə olunması ön plana çıxır. Azərbaycan bu sahədə beynəlxalq qurumlarla da əməkdaşlıq edir. “Bakı-xəbər.com” yazır ki, havalər kəskin istiləşəndən sonra, xüsusilə də son bir həftədə Bakı və Abşeron yarımadasında su təchizatında problemlər yaranması barədə şikayətlər səngimək bilmir. Həm sosial şəbəkələrdə yayılan məlumatlara, həm də ayrı-ayrı paytaxt sakinlərinin bildirməsinə görə, suyun verilməsində hər gün fasilələr yaranır, bəzi hallarda isə gün ərzində, ümumiyyətlə, verilmədiyi vurğulanır. Bunu isə Bakıda əhalinin çoxluğu ilə əlaqələndirirlər, hətta Azərbaycan paytaxtının bu səbəbdən köçürülməsi təklifləri də var.

Türkdilli Ölkələrin Araşdırmaçıları Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının professoru, memar Cahid Həsənov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikrini bölüşüb: “Deyirlər, paytaxtı köçürək Xankəndinə - bu, düzgün fikir deyil. Bakının kanalizasiya sistemi, su təchizatı sovet dövründə 1 milyon 200 min əhaliyə görə hesablanmışdı. Müstəqillik əldə olundandan sonra bu rəqəm qalxaraq 4-5 milyona çatıb. Bunun üzərinə qonaqları, turistləri də gəlsək, kanalizasiya sistemi bunun öhdəsindən gələ bilmir. İstismar müddəti bitib. Yeni baş plana əsasən, yeni tikililər,

infrastruktur olacaq, lakin 20 ildən sonra yenə də bu problemlər yaşanacaq. Paytaxtı hansısa rayona köçürsək, bundan da çox su problemi yaşanacaq. Təsəvvür edin, rayon əhalisi 200 mindirsə, 2 milyon əhalisi olan paytaxt ora köçürülərsə, həmin rayon susuz qala bilər - səhra kimi. Çıxış yolu odur ki, şəhər boşaldılmalıdır. Bəzi nazirliklər və ali təhsil müəssisələri rayonlara yerləşdirilməlidir”.

Ekoloq Qorxmaz İbrahimli isə “Yeni Müsavat”-a bildirib ki, ölkəmizdə kifayət qədər su ehtiyatları var: “Mən hesab etmirəm ki, Azərbaycanda su krizisi var. Sadəcə, biz su ehtiyatlarımızı düzgün istifadə etmirik, yaxud da urbanizasiya problemimiz var. Əhalinin 50 faizdən çoxu Bakıya toplanıb. Bakıda bir saat su kəsilir və bu, sosial şəbəkələrdə böyük narazılığa səbəb olur. Su ehtiyatlarımız kifayət qədərdir, sadəcə, bundan düzgün istifadə etmək lazımdır. Su düzgün paylaşılmayıb. Coğrafi-təbii şəraitə uyğun olaraq Aran rayonlarımızda su qıtlığı var. Bu da düzgün istifadə olunsaydı, sistem qurulsaydı, o problem də ortadan qalxardı. Yaxın 50 ildə Azərbaycanda su problemi yoxdur. Biz suvarmanı, su istifadəsini düzgün təşkil etsək, su mədəniyyətimiz olsa, gələcək nəsillərə belə su ehtiyatlarımızı çatdırı bilərik. Bakı

mur-Abşeron Taxta körpü su anbarı vasitəsilə paytaxt su ilə təmin olunur. Ceyranbatan su anbarımız var. Ceyranbatan su anbarında suyun doluluğu səviyyəsi 96 faizdir. Problemimiz su itkilərindədir. Bu, ciddi problem yaradır. Bunun səbəbi şəhərdaxili xətlərimizin düzgün qurulmamasıdır. Nəticədə 30-40 faiz su itkisi olur. Bunu aradan qaldırmaq yalnız Nazirlər Kabinetinin işidir ki, ilin büdcəsində buna vəsait ayırmalıdır. İkincisi, Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinə ciddi bir problem yaranıb və bir neçə gün o boru ilə Bakıya su verilmədi. Burada problem nə idi? Ehtiyat xətti yoxdur, yəni ikinci xətt yoxdur ki, birində su olmayanda o biri xətt onu təmin edə bilsin. Dünyanın hər yerində ehtiyat su xətləri var. Borular çəkiləndə paralel çəkilməlidir. Hökumət vaxtilə Kürdə su götürmə nasoslarını dəyişdi, boruları düzgün qurdu, amma boruları yeniləyə bilməmişik. Eləcə də şəhərdaxili sistemdə, kanalizasiya sistemlərimizdə, suyun təkrar istifadəsində, evlərdə sensorlu çeşmələrin istifadəsində problemlər var. Sensorlu çeşmələrin istifadəsi üçün isə onları idxal edən şirkətlərə vergi güzəştli edilməlidir, vergidən müəyyən müddət azad olunmalıdırlar ki, vətəndaşların ucuz sensorlu çeşmələrə əlçatanlığı təmin olunsun. Bunun bir çox yolları var”.

deməkdir ki, Azərbaycan su təminatında ciddi şəkildə xarici faktorlardan asılıdır. Azərbaycanın su ehtiyatları əsasən iki böyük çay - Kür və Araz çayları vasitəsilə formalaşır. Hər iki çay transsərhəd statusuna malikdir və bu da su axınına tənzimləməkdə ölkənin tam müstəqil qərar verməsinə çətinləşdirir.

Kür çayı ölkəyə əsasən Gürcüstan ərazisindən daxil olur. Çayın su ehtiyatlarının 60 faizdən çoxu məhz bu ölkədə formalaşır. Araz çayı isə Türkiyədən başlayır, Ermənistan və İran ərazilərindən keçərək Azərbaycana daxil olur. Bu çayda da su ehtiyatlarının böyük hissəsi xaricdə toplanır. Statistika əsasən, ölkəyə daxil olan ümumi çay sularının təxminən 70%-i xaricdə formalaşır. Daxili ehtiyatlar bu baxımdan kifayət qədər məhdud və qeyri-bərabər paylanıb. Ən ciddi təhlükələrdən biri də geosiyasi gərginliklərin su təhlükəsizliyinə birbaşa təsir göstərməsidir. Ermənistan zaman-zaman Araz çayına süni təsir göstərərək, çayın aşağı hissəsində - yəni Azərbaycanda su çatışmazlığına səbəb olur.

İran da Arazdan intensiv su götürməklə çayın Azərbaycana daxil olan hissəsində səviyyəni azaldır. Bu cür təzyiqlər gələcəkdə su diplomatiyasının gücləndirilməsini qaçılmaz edir. Son illərdə regionda yağıntıların azalması, quraqlığın artması çayların səviyyəsinə mənfi təsir göstərib. Kür çayının səviyyəsində 2-3 metr azalma halları müşahidə olunub. Bu, təkcə kənd təsərrüfatına deyil, həm də içməli su təchizatına, sənaye və ekoloji tarazlığa ciddi zərbə vurur. Xarici ölkələrdən daxil olan suların bir qismi ekoloji baxımdan çirklənmiş olur. Sənaye tullantıları, kimyəvi maddələr və digər toksik elementlər çaylara qarışaraq Azərbaycan ərazisindəki su hövzələrinin keyfiyyətini aşağı salır. Bu, xüsusilə Araz çayı üçün aktualdır, çünki Ermənistan və İran ərazisində ciddi ekoloji nəzarət problemləri mövcuddur.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan Mərkəzi Bankı ölkənin bank sektoruna dair yarımillik göstəriciləri açıqlayıb. “Yeni Məşavət” tənzimləyicinin statistik bülleteninə istinadən xəbər verir ki, 30 iyun 2025-ci il tarixinə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən 22 bankın filiallarının sayı 496, şöbələrinin sayı 86, ATM-lərin sayı 3,355 olub.

Hesabat dövründə fəaliyyətdə olan bankların cəmi aktivləri 56 milyard 734.1 milyon manat, cəmi öhdəlikləri 49 milyard 788.2 milyon manat, balans kapitalı 6 milyard 945.9 milyon manat olub. İyun ayında bankların cəmi aktivləri 0.3 faiz, cəmi öhdəlikləri 0.2 faiz, balans kapitalı isə 1.3 faiz artıb.

İyun ayı ərzində bankların kredit portfeli 0.3 faiz və ya 85.6 milyon manat artaraq 28 milyard 472.1 milyon manat təşkil edib. Kredit portfelinin strukturu belədir: biznes kreditləri - 53.2 faiz (15 milyard 143.7 milyon manat); istehlak kreditləri - 31.3 faiz (8 milyard 898.3 milyon manat) və ipoteka kreditləri - 15.5 faiz (4,430.2 milyon manat).

Bankların öhdəliklərinin strukturunda ənənəvi olaraq depozit portfeli üstünlük təşkil edir - cəmi öhdəliklərin 75 faizi və ya 37 milyard 53.3 milyon manat. Depozit portfelinin 59.7 faizi (22 milyard 292.6 milyon manat) hüquqi şəxslərin, 40.3 faizi (15 milyard 60.7 milyon manat) fiziki şəxslərin depozitlərindən (fərdi sahibkarlıqla məşğul olan fiziki şəxslərin depozitləri istisna olmaqla) ibarətdir.

Fiziki şəxslərin əmanətlərinin 67 faizi (10 milyard 95.8 milyon manat) milli valyutada, 33 faizi (4 milyard 964.9 milyon manat) xarici valyutadadır. Birinci rüblə müqayisədə xarici valyutada qoyulan əmanətlərin məbləği 5.9 milyon manat artsa da, manat əmanətlərindəki daha sürətli artıma görə onun ümumi əmanət portfelində payı 0,6 faiz bəndi (birinci rübün yekununda 33,6 faiz idi) azalıb.

Mərkəzi Bankın statistikasına əsasən, fiziki şəxslərin əmanət portfelinin 62.5-i (9 milyard 408 milyon manat) müddətli əmanətlərdən ibarətdir. Fiziki şəxslərin müddətli əmanətləri iyun ayında 2.3 faiz və ya 209.6 milyon manat, tələbli əmanətləri isə 2.1 faiz və ya 116.9 milyon manat artıb. 2025-ci ilin iyun ayında bank sektoru üzrə unikal müddətli əmanətçi sayı 1.9 faiz (3,112 əmanətçi), ilin əvvəlindən isə 11.7 faiz (17,654 əmanətçi) artıb. Nəzərə alsaq ki, yanvarın 1-nə Azərbaycanda 150,5 min nəfər unikal əmanətçi olub, onda iyulun birinə onların sayının 167 154-ə çatdığını deyə bilərik. “Unikal” əmanətçi dedikdə, bir və ya bir neçə bankda müddətli əmanətləri olan şəxslər nəzərdə tutulur. Məsələn, bir şəxsin 5 müxtəlif

Xalqın banklardakı 15 milyardı - əmanət etmək olarmı?

Bir sıra hallarda bankların aktivləri həmin əmanətlərin qaytarılmasına çatmır

bankda müddətli əmanəti mövcuddursa, o, ümumi statistikada yalnız bir unikal əmanətçi kimi qeyd olunur.

Əksər mütəxəssislərə görə, əhali sayı 10 milyon nəfərdən yuxarı olan Azərbaycanda əmanətçi sayı çox azdır. Belə ki, banklarda əmanəti olan şəxslər ölkə əhalisinin 1,7 faizindən də azını təşkil edir. Mütəxəssislərə görə, bu vəziyyət ölkədə gəlirlərin kiçik bir qrupun əlində cəmləşdiyinin göstəricisidir.

2000-ci illərdən ötən müddətdə Azərbaycanda 22 bankın lisenziyası ləğv edilib. Onların böyük əksəriyyəti 2015-2016-cı illərdəki devalvasiyalardan sonra böhranlı vəziyyətə düşərək iflas ediblər. Bankların ləğv etmə prosesini həyata keçirən Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun (ADİF) internet saytında yerləşdirilən məlumatdan aydın olur ki, indiyədək bağlanan 22 bankın ləğv etmə prosesi davam edir. Heç birində proses yekunlaşmayıb.

Bu banklarda olan əmanətlərin qaytarılması zamanı müəyyən çətinliklər yaranıb. Doğrudur, əksər bağlanan banklarda qorunan əmanətlərin qaytarılması sahəsində ciddi problemlər yaranmayıb. Dövlət belə əmanətləri qaytarmaq üçün aktivləri olmayan

bankların qorunan əmanətlərini öz hesabına qaytarıb. Xüsusilə vaxtilə sistem əhəmiyyətli banklardan biri olan “StandardBank”dakı əmanətlərin qaytarılması dövlətə ciddi maliyyə yükü yaradıb. Lakin bağlanan banklarda qorunmayan əmanətləri olan şəxslər illər özlərinə vəsaitlərini almaq üçün mübarizə aparmalı olurlar. Bir sıra hallarda belə əmanətlərin kompensasiyası prosesində gizli sövdələşmələr vətəndaşların kütləvi etirazlarına, məhkəmələrə üz tutmalarına səbəb olur.

Qanunvericiliyə əsasən, qorunmayan əmanətlər bağlanan bankın aktivləri hesabına kompensasiya olunmalı kreditör sırasındadır. 7-ci yerdə gəlirlər. Bir sıra hallarda bankların aktivləri həmin əmanətlərin qaytarılmasına çatmır.

Maraqlıdır ki, belə mənfi təcrübələr əhalidə əmanətlərinin sığortalanmasını təmin etmək sahəsində immunitetin formalaşmasında böyük rol oynayıb. Sadə insanlar əksər hallarda əmanətlərinin tam sığortalanmasını təmin etmək üçün vəsaitlərini bölərək bir neçə bankda yerləşdirirlər.

“Əmanətlərin sığortalanması haqqında” Qanuna əsasən, məbləği 100 min manatdan çox olmayan manatla 12, xarici valyuta ilə 2.5

faizədək dividend ödənilən əmanətlər sığortalanır. Həmin qanunun 26.1-ci maddəsinə əsasən, əmanətçi ADİF tərəfindən hər bir iştirakçı bankda sığortalanmış əmanət üzrə əmanətin 100 faizi həcmində, lakin 100 min manatdan çox olmamaq şərti ilə kompensasiya ödənilir.

Sahibkarlıqla məşğul olan şəxslərin hansı məbləğdə vəsaitləri kompensasiya olunur? Bildirilir ki, fond tərəfindən hər bir iştirakçı bankda sığortalanmış əmanət üzrə əmanətin 100 faizi həcmində, lakin 100 (bir yüz) min manatdan çox olmamaq şərti ilə kompensasiya ödənilir. Fiziki şəxslərin sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar açdığı bank hesablarındakı pul vəsaitləri üzrə kompensasiya 20 (iyirmi) min manatdan çox olmamaq şərti ilə kompensasiya ödənilir.

“Əmanətlərin sığortalanması haqqında” Qanunun 2.1.2-ci maddəsinə əsasən, bunlar qorunan əmanətlərə aid edilir:

- bankın Azərbaycan Respublikasının ərazisindən kənarda açılmış bölmələri

tərəfindən cəlb olunmuş əmanətlər;

- cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın ləqəlləşdirilməsi və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə bağlı şübhəli əməliyyatların nəticəsində qanunvericiliyə müvafiq qaydada müəyyən edilmiş əmanətlər;

- cinayətin törədilməsi nəticəsində yaranması məhkəmə qərarı ilə təsdiq edilmiş əmanətlər;

- üzərinə həbs qoyulmuş əmanətlər;

- cəlb edildiyi günə müəyyən edilmiş həddən (milli valyutada olan əmanətlər üzrə 12 faiz, xarici valyutada olan əmanətlər üzrə isə 2,5 faiz) yuxarı illik faiz dərəcəsi ilə qəbul edilmiş əmanətlər;

- fiziki şəxslərin sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar açdığı bank hesablarındakı 20 (iyirmi) min manatdan yuxarı pul vəsaitləri;

- fiziki şəxslərin bankın vəkalətli idarəetməsində olan pul vəsaitləri.

Son illərdə bağlanan banklardakı əmanətlərin qaytarılması ilə bağlı xərclərin azalması fonunda Mərkəzi Bankın ADİF-ə verdiyi kreditlər də azalır. Belə ki, rəsmi

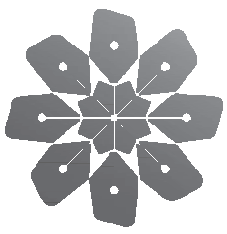
məlumatla görə, belə kreditlərin ümumi məbləği 163 milyon 945 min manat olub. Bu isə o deməkdir ki, göstərici illik müqayisədə 24,3 faiz və ya 52.5 milyon manat azdır.

ADİF-ə verilmiş kreditlərə lisenziyası ləğv edilmiş və müvafiq məhkəmə qərarları əsasında müflis elan olunmuş banklarda fiziki şəxslərin qorunan əmanətlərinin qaytarılması üzrə kompensasiyaların ödənilməsi, bununla da maliyyə-bank sisteminin dayanıqlığını təmin etmək məqsədilə dövlət əmanəti ilə verilmiş aşağı faizli kreditlər daxildir.

Maraqlıdır ki, qorunmayan əmanətlərin kompensasiya olunması sahəsindəki problemlər bəzi əmanətçilər üçün maneə hesab olunur. Belə ki, açıqlanan məlumatlar göstərir ki, ölkə üzrə əmanətlərin böyük hissəsi az sayda əmanətçiye məxsusdur. Məsələn, belə bir fakt ötən ay Moody's Beynəlxalq Reyting Agentliyi tərəfindən açıqlanıb. Agentlik XalqBankın investisiya reytinginə dair hesabatında bankın depozit portfelində yüksək konsentrasiya riskini də qeyd

edib. Belə ki, ilk 20 depozitçi ümumi depozitlərin 54 faizinin sahibidir. Bankın hesabatından aydın olur ki, depozit portfelinin ümumi həcmi 1 yanvar 2025-ci il tarixinə 1 milyard 905,4 milyon manat təşkil edib. Bu isə o deməkdir ki, bankın portfelinin 1 milyard 28,7 milyon manatı 20 əmanətçiye aiddir. Sözügedən hər bir əmanətçi orta hesabla bankda 51,4 milyon manat vəsait saxlayır. Buna baxmayaraq, sabit müştəri bazası bu riski qismən kompensasiya edir. Agentlik qeyd edib ki, banka reyting dəstəyi Azərbaycan hökumətinin potensial müdaxiləsi ehtimalı ilə bir pillə artırılıb. Hazırkı reyting göstəricilərinə mənfi təsir yalnız aktiv risklərinin artması və ya dövlət dəstəyinin zəifləməsi fonunda baş verə bilər.

Mütəxəssislərə görə, araşdırılaraq müvafiq məlumatlar açıqlanarsa, əksər banklarda əmanətlərlə bağlı oxşar situasiyanın olduğu üzə çıxar. Bu isə həm banklar üçün risklər formalaşdırır (bir neçə iri əmanətçinin vəsaitini bankdan çəkməsi onun iflasına səbəb ola bilər), həm də həmin banka külli miqdarda vəsait yatan əmanətçi üçün (bank iflas edərsə, qoyduğu əmanətin cüzi bir hissəsini ala biləcək).

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış tarixi qələbə, Ermənistan tərəfindən törədilmiş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması

Ermənistanda sülh əleyhdarları gündən-günə artır. Bu qüvvələr mütəşəkkil görünməsələr də, eyni mənbədən qidalandıqları çıxışlarından sezilir - oxşar fikirlər, təkrar tezislər və nəticəsi ölkəni Türkiyə ilə Azərbaycanı uzaqda, Rusiyanın isə peykində görmək arzusu...

Onlardan biri "Ana Ermənistan" Hərəkatının sədri Andranik Tevanyandır. "Yeni Müsavat" bildirir ki, Tevanyan Rusiyadan "bəslənən" siyasətçidir. Hətta Donbasa səfər edib. Bu günlərdə isə özündən "ideya" çıxarıb və "Naxçıvan dəhlizi" ifadəsini dövryyəyə buraxmaq istəyib.

"Azərbaycan və Ermənistan Zəngəzur dəhlizini müzakirə edirlər. Bəs məsələ, "Naxçıvan dəhlizi"nin formalaşdırılmasını niyə müzakirə etmirlər?" - hərəkət sədri ritorik sual verib. Onun sözlərinə görə, Zəngəzur dəhlizi Türkiyə-Azərbaycan üçün Turan dəhlizidir. Tevanyan hesab edir ki, "əgər Azərbaycan yükləri gəlib-gətməlidirsə, o zaman Ermənistan yüklərinin Naxçıvandan daşınması məsələsinə niyə müzakirə etmirlər?"

Təbii ki, Tevanyan başı-

boş siyasətçi olduğunu sübut edib. Çünki blokadada olan nəqliyyat kommunikasiyaları açılarda Ermənistan dəmiryol vasitəsilə yüklərini Azərbaycandan keçməklə Rusiyaya daşıyacaq. Amma Tevanyan bu razılaşmanı ya unudub, ya da bisavaddır. Ən əsası isə sülh düşmənidir. Onun Donbasa səfəri və orada separatçılara dəstək verməsi də sübut edir ki, sülh əleyhdardır.

Təəssüf ki, erməni cəmiyyətində onun kimilər az deyil. Hətta bu yaxınlarda sülh istəməyənlərin 40 faiz olduğu rəqəmi səsləndi. Bu, revanşizmin göstəricisidir. Yeni əhalinin 40 faizi müharibə, qan, insanlıq əleyhinə addımlar, revanş istəyir. Ona görə də ya xəstə təfəkkürün müalicəsinə uzun zaman tələb olunur, ya da biz çox sadələvhük, birdəfəlik anlamaq lazımdır ki, ermənilər heç vaxt dəyişməzlər,

Qarabağ

Yeni ÜSAVAT
N 130 (8740) 29 iyul 2025

"Naxçıvan dəhlizi" sərəsəmləməsi

Donbasa gedərək separatçıları dəstəkləyən hərəkət sədri Tevanyanı hansı paytaxt danışdırır?

sadəcə, fürsəti gözləyirlər. Tevanyan da bu təfəkkürün ifadəsidir. O, ictimai rəyi özündə daşıyır.

Bax, belə bir toplumla sülh necə əldə olunacaq? "Naxçıvan dəhlizi" kimi blefin ortaya atılması hansı məqsəddə xidmət edir?

Xatırladaq ki, Beynəlxalq Respublikaçılar İnstitutunun (IRI) 2025-ci il iyunun 16-dan 25-dək keçirdiyi sosioloji sorğunun nəticələrinə görə, Ermənistan vətəndaşlarının 47 faizi Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanmasını tam və ya qismən dəstəkləyir, 40 faizi isə əleyhinədir. Bu, kifayət qədər ciddi faizlərdir. Cə-

miyyətin az qala yarısı sülh əleyhdardır. Görünür ki, müharibədə rəzil məğlubiyyətin hikkəsi ermənilərin canından çıxmayıb və qisas hissi ilə alışıb yanırırlar.

Amma nəzərə almalıdırlar ki, sülh onların yeganə seçimidir. Növbəti müharibə isə erməni ordusu üçün daha böyük itki deməkdir. Çünki son 5 ildə Ordumuz 44 günlük müharibədən daha böyük təcrübə toplayıb, yeni silahlar alınıb. Erməni xalqının isə nicatı sülh sənədindən və logistika-ların açılmasından asılıdır. Əks təqdirdə, yenə blokada, yenə Rusiyanın vassallığı...

Bəs bu tarixi fürsəti dəyər-

ləndirə biləcəklərimi?

Hərbi ekspert Ramil Məmmədlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, hərbi və sülh hər zaman iki seçimdən biridir: "Erməni cəmiyyətində əhval-ruhiyyə bədbindir. Onlar müharibədən sonra axtarışdadırlar və hansı istiqamətdə gedəcəklərini bilmirlər. Xalqın bir hissəsi Rusiya tərəfdarıdır, bir hissəsi Qərbə inteqrasiyanı dəstəkləyir, nə Paşinyandan razıdırlar, nə də alternativ var. Yəni cəmiyyətdə belə bir çarəsizlik, ümitsizlik və qeyri-müəyyənlik hökm sürür. Bu isə müharibənin yaratdığı pessimizm və böhrandır. Ona görə də sülh tərəfdarları ilə əleyhdarları arasında bir mütnənasıblıq var. Paşinyan üçün bu cəmiyyətlə barışığa getmək çox çətindir. Ancaq biz nəticələrə baxmalıyıq və sülh prosesində xeyli yol qət edilib".

R.Məmmədli genişmiqyaslı hərbi toqquşmaları istisna edir: "Erməni cəmiyyətində səslənən çağırışlara baxmayaraq, müharibə ovqatı yoxdur, şərti sərhəddə yeni bir savaşı gözləmirəm. Qarşıdakı dövrdə erməni cəmiyyətində sülh tərəfdarlarının sayının artması üçün iş aparılmalıdır.

Revanşist güclərin təbliğatı bu məsələdə ciddi təsir edir. Paşinyan o qüvvələri də neytrallaşdırmaq istiqamətində addımlar atır. Tevanyan kimilərin cəfəng bəyanatlarını isə dəstəkləyən azdır. Onları siyasi klounlar kimi ortaya ataraq istifadə edirlər. Təbii ki, müxalifət, onun radikal qanadı, həmçinin kilşə, lobb Paşinyanı gözənd salmaq üçün hər bir addımı atırlar. Onların bu fəaliyyəti hələ davam edəcək. Sadəcə, hakimiyyət də onların maskasını cırrır və mahiyyətini xalqın gözü önünə sərir ki, cəmiyyət seçim etsin".

Hərbi ekspert "Naxçıvan dəhlizi" deyilən bir razılaşma olmadığını vurğulayaraq, bunu bir spekulasiya kimi qiymətləndirir: "Hansı sənəddə belə bir anlaşma var? Tevanyan kimi populistlər cəmiyyətdə "meydan sulamağa" çalışır. O, yaxşı bilir ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması Ermənistan üçün nəhəng iqtisadi nəfəslikdir. Bu koridordan Azərbaycandan daha çox elə Ermənistan maddi gəlir götürəcək. Sadəcə, dəhlizə Rusiya, yoxsa ABŞ nəzarət edəcək, bu ayrı mövzudur".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin keçmiş sədri Hidayət Orucov Kulis.az-a geniş müsahibəsində sovet vaxtı Ermənistandakı fəaliyyətindən danışdı və bir sıra maraqlı faktlara toxunub. O, keçirilən futbol yarışlarından da söz açıb. Sitat: "Bizim rayonda Zəngəzurun digər bölgələrinə - Vedibasara, Zəngib-sara, Hamamlıya, Göyçənin özünə nisbətən erməni millətçiliyi kəskin hiss olunmurdu. Münasibətlərin hədsiz gərginliyi "Neftçi" ilə "Ararat"ın oyununda açıq-aydın görünürdü. Onların oyunlarının nəticələri münasibətlərə çox mənfi təsir göstərirdi. Ooo, "Neftçi" qalib gələndə bütün azərbaycanlıların, "Ararat" qalib gələndə bütün ermənilərin milli bayramı olurdu".

Yada salaq ki, müstəqillik illərində MDB kuboku yarışlarında "Neftçi" Ermənistanın "Punik" klubu ilə qarşılaşıb və qalib gəlib. Ancaq o zaman torpaqlarımız işğal altında idi. İndi isə Qarabağ azaddır, sülh danışıqları gedir. Bu baxımdan, iki xalqın sülh prosesinə futbol matçı ilə "pas" vermək mümkündürmü?

Böyük Quruluş Partiyasının sədri, deputat Fazil Mustafa "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bunun zamanı deyil: "Hələ ki bu mərhələ tezdir. Çünki diplomatik və digər məsələlər həllini tapmayıb. QHT-lər və başqa əlaqələr olmalıdır ki, sonrakı mərhələdə kütləvi tədbirlər formasında nəyə baxmaq olsun. Amma indi bunun zamanı yetişməyib. Düşünürəm ki, nəyə bir hadisə baş verməz, amma neqativləri aradan qaldırmaq üçün bu yetərli olmaz. Biz 2009-cu ildə Türkiyə-Ermənistan oyununun şahidi olmuşuq. Heç bir qarşıdurma filan yaşanmamışdı. Amma nəticəsi bu günə qədər də olmayıb. Hesab edirəm ki, onda da er-

kən idi. Düşünürəm ki, indi də belə bir oyundan əvvəl addımlar atılmalı olan mərhələlər çoxdur".

Tanınmış idman yazarı Natiq Muxtarlı bu ideyanı tamamilə yersiz sayır: "Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri hələ o həddə çatmayıb ki, burada "futbol diplomatiyası"na yer olsun. Hələ iki ölkə arasında heç QHT nümayəndələri səviyyəsində əlaqə, gediş-gəliş yoxdur. Sülh müqaviləsinin imzalanmasının qarşısını almaq üçün Ermənistan-da revanşist qüvvələr hakimiyyətə təzyiq edirlər. Azərbaycan xalqı ilə ermənilərin sülh məsələsinə münasibəti birmənalı deyil. Azərbaycanlılar sühsever xalqdır, bütün qonşuları ilə sivil münasibətlərin tərəfdarıdır. Amma qonşularından, özü də bir neçə qonşusundan, o cümlədən ermənilərdən adekvat münasibət görmür. Belə bir məqamda "futbol diplomatiyası" qətiyyən yerinə düşməyəcək. Özü də söhbət "Qarabağ"dan gedirsə.

"Qarabağ" Ağdamın təm-

"Qarabağ" erməni klubu ilə oynayarmı?

Deputat bunu erkən sayır; idman yazarı isə bu ideyanın yersiz olduğunu düşünür

silçisidir. Bu şəhəri ermənilər yer üzündən silmişdilər. Azərbaycan yenidən tikir. Bu şəhər Birinci Qarabağ müharibəsində 5 mindən yuxarı şəhid verib. O cümlədən "Qarabağ"ın kapitanı və məşqçisi olmuş Allahverdi Bağırov da şəhid olub. Ermənilər "Qarabağ"ın stadionundan - "İmarət"dən birçə daş da saxlamamışdılar. Və hələ bütün bu yaralar qaysaq bağlamamış "Qarabağ"ın hansısa erməni komandası ilə qarşılaşması?

Yox, bunu cəmiyyət qəbul etməz. Ümumiyyətlə, cəmiyyət qəbul etsə belə, bu oyun hansı formatda, harada keçiriləcək? Ermənilər Bakıya gələcək, yoxsa bizimkilər İrəvana gedəcəklər? Biz ermənilərin Bakıda təhlükəsizliyinə tam təminat verəcəyik, lap dolu tribunlarda da. Amma Ermənistan necə, buna təminat verə bilər? Təminat versələr belə, onu həyata keçirə bilməzlər. Ağır atletlərimizin İrəvana səfərini xatırlayaraq. Ermənis-

tan hakimiyyəti təhlükəsizliyə tam təminat vermişdi. Amma açılış mərasimində təxribat törədildilər, bayrağımızı yandırdılar, özü də Paşinyanın gözü önündə. Ermənistanın "sülh tərəfdarıyıq" deməsinə çox da etibar etmək olmaz. Onları "sülh tərəfdarı" olmağa Azərbaycanın Dəmir Yumruğu vadar edib.

Ona görə də bu oyunun nə Bakıda, nə də İrəvanda baş tutması mümkün deyil. Bəlkə də neytral meydanda belə oyun təşkil etmək olar. Amma bu da "Qarabağ" futbol klubuna, ağdamlılara mənəvi zərbə olar. İndiki vaxtda bu ideya çox yersizdir. Əvvəlcə sülh müqaviləsi bağlanmalıdır. Ermənilərin bu prosesi hər vasitə - müxtəlif ölkələrin təzyiqləri ilə yubadığı görünür".

N.Muxtarlı yaxın 10 ildə bunu mümkünsüz sayır: "Bu proses nə vaxt reallaşa bilər? Mən yaxın 10 ildə iki ölkə klubları arasında futbol oyunlarının keçiriləcəyini güman etmərəm.

Başqa ölkələrdə keçirilən beynəlxalq yarışlarda bu mümkün olar. Amma Azərbaycan klublarının və ya yığmalarının Ermənistanla səfər etməsi yaxın 10 ildə mümkün deyil. Futbol oyununu keçirmək, təhlükəsizliyə təminat vermək 2-3 QHT sədrinin səfəri zamanı təhlükəsizlik tədbirləri görmək deyil. Azərbaycanla Ermənistan arasında futbol oyunları o vaxt olacaq ki, ermənilərin düşüncələri dəyişsin, xəstə təfəkkürdən qurtulsunlar.

Mən bu məsələdə nikbin deyiləm, ermənilər dəyişməyəcəklər. Sadəcə, biz güclü ol-duqca, qınlarına çəkiləcəklər. Nisbi sakitliyin yaranması üçün vaxt lazımdır. Sülh müqaviləsi bağlanmalı, diplomatik və iqtisadi əlaqələr qurulmalı, nəqliyyat yolları açılmalıdır. Proses uzun sürəcək. Ona görə də "futbol diplomatiyası"nı dərhal gündəmdən çıxartmaq lazımdır".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Azərbaycanda tikinti şirkətləri ilə internet provayderləri arasında ciddi problemlər yaranıb.

Məlum olub ki, bəzi tikinti şirkətləri internet xidməti göstərən provayderlərin fəaliyyətini bilərəkdən məhdudlaşdırır, bununla da sakinlərin sürətli və keyfiyyətli internet əldə etməsinə əngəl yaradır.

Bu məsələ İnformasiya Kommunikasiya Texnologiyaları Agentliyində (İKTA) internet operatorları və provayderlərlə keçirilən görüş zamanı gündəmə gətirilib.

Tikinti şirkətləri ilə provayderlərin rüşvət qovğası

Sakinlərin sürətli və keyfiyyətli internet əldə etməsinə kimlər əngəl yaradır?

Avqust sərin keçə bilər

Avqust ayında region ölkələrində havaların sərin və yağıntılı keçəcəyi proqnozlaşdırılır. Bildirilir ki, temperatur ənə, güclü külək müşahidə oluna bilər. Bu kontekstdə METEO proqnoz mərkəzinin sinoptikçisi Aleksandr İlyinin fikirləri diqqət çəkib. O qeyd edib ki, növbəti ayın əvvəlində Moskvaya soyuq hava qayıdacaq.

Sitat: "Avqustun 1-nə keçən gecə yağış və tufanla müşayiət olunan soyuq atmosfer cəbhəsinə keçid ediləcək. Nəticədə gündüz temperatur təxminən +20 dərəcəyə qədər soyuyacaq. Gecə 13-15 dərəcə isti olacağı gözlənilir".

Bu soyuq hava kütlələri Azərbaycana da təsir edə bilərmi?

Globalinfo.az-a danışan **biomüxtəliflik üzrə ekspert, ekoloq Arzu Mustafayev** deyib ki, avqust ayı üçün verilən proqnoz ümumilikdə nikbin xarakter daşıyır: "Proqnozlar çoxillik müşahidələr və orta illik, aylıq temperatur göstəriciləri əsasında hazırlanır. İstiliyin yaratdığı diskomfortdan qaçmaq xüsusilə həssas insanlar üçün arzuolunandır. Buna görə də sərin hava şəraitinin olması məqsədəuyğundur.

Avqust yay mövsümünün orta aylarındandır və Yer kürəsinin mövqeyi ilə əlaqədar olaraq isti hava şəraiti gözləniləndir. Lakin anomalialar hər zaman baş verə bilər. Xüsusən də iqlim böhranı fonunda, artıq hava kütlələrinin qısa müddətə mülayim və tropik qurşaqlara dalışı son dövrlərdə müşahidə etdiyimiz bir fenomendir".

Ekoloq qeyd edib ki, bu cür dəyişikliklərin kənd təsərrüfatı sahəsində, xüsusilə dağ və dağətəyi rayonlarda, yağıntılar və sel kimi fəsadlara, müəyyən ziyanlara yol açması mümkündür: "Amma indidən konkret bir proqnoz vermək çətinidir, çünki hər il bu tip hava məlumatları verilir. Ən dəqiq proqnozlar isə minimum bir həftə, 10 gün əvvəl dəqiqləşir. İqlim böhranı fonunda onu demək olar ki, bu il avqust ayında keçən illərlə müqayisədə ciddi bir fərq olmayacaq".

İKTA isə Azərbaycana standartlara uyğun olmayan avadanlıqların girişinə imkan verməməlidir. Belə kəbeller istifadə edilməməlidir".

İKT üzrə mütəxəssis Fərhad Mireliyev "Yeni Məsəvat"a deyib ki, bina tikilib başa çatdıqdan sonra şirkət binanın idarəçiliyini sakinlərdən ibarət icmaya təhvil verməlidir: "Azərbaycanda isə bu məsələlərə o qədər də önəm verilmir. Tikinti şirkətləri binaların idarəçiliyini uzun müddət öz əllərində saxlayırlar. Çünki onlar bu idarəçilikdən çox yaxşı gəlir götürürlər. Kommunal və yığılan digər haqlara baxdıqda xeyli dərəcədə şişirdilmiş məbləği görürük. Şirkət tikinti bitmədən idarəçiliyi təhvil vermirsə, deməli, öz biznes maraqlarını müdafiə edir. Onlar

provayder şirkətləri ilə gizli sövdələşmələr edirlər. Provayderlərdən binada xidmət göstərdikləri üçün aylıq vəsait alırlar. İllərdir ki, belə davam edir. Bunun qarşısını almaq üçün sakinlər binanın idarəçiliyini öz əllərinə götürməlidirlər və orada istədikləri formada azad rəqabəti təmin etməlidirlər. Bütün provayderlərə fəaliyyət üçün şərait yaradılmalıdır. Vətəndaşın seçim hüququ əlindən alınmalıdır. Əgər hansısa provayder binaya buraxılırsa, Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Agentliyinə müraciət ünvanlasın. Lakin orada da məsələnin təsdiqini tapıb-tapmayacağı sual doğurur. Çünki yazılı formada heç bir sübut yoxdur. Bu baxımdan nikbin deyiləm".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Məsəvat"

Agentliyin nümayəndələri bildiriblər ki, yeni tikilən binalarda, xüsusilə ETTH (Fiber optik internetin binaya qədər gətirilməsi) texnologiyasının tətbiq olunduğu layihələrdə bəzi tikinti şirkətləri menzillərə yalnız 4 lifli "Ethernet" kəbelle çəkirlər.

Halbuki bu tip kəbeller 100 Mbit/s-dən artıq internet sürəti təmin etmir. Müasir tələblərə uyğun olaraq 300, 500, hətta 1000 Mbit/s sürət üçün ən azı 8 lifli kəbelle ehtiyac var.

İKTA-nın məlumatına görə, bu problem təkə texniki məsələ deyil, eyni zamanda rüşvət və inhisarçılıq meyilləri ilə bağlıdır. İddialara əsasən, bəzi tikinti şirkətləri yalnız "seçilmiş" provayderlərin binada xidmət göstərməsinə şərait yaradır. Əgər başqa bir provayder həmin binada internet çəkmək istəsə, ondan əlavə ödəniş və ya rüşvət tələb oluna bilər.

İKT İnformasiya Mərkəzinin direktoru Fərid Kazımov məsələyə belə aydınlıq gətirib: "Tikinti şirkətləri bina tikərkən xərcləri minimuma endirməyə çalışırlar. Bu səbəbdən daha ucuz və keyfiyyətsiz kəbeller çəkirlər. Onlar üçün əsas məqsəd sa-

kinlərə keyfiyyətli internet təqdim etmək yox, minimum xərclə maksimum qazanc əldə etməkdir. Üstəlik, tikinti şirkətləri öz istedikləri provayderi binaya buraxırlar. Bu da faktiki olaraq monopoliyadır. Vətəndaş şikayət etsə belə, problemi həll edə bilmir".

Qeyd edək ki, bu məsələ ilə bağlı daha əvvəl də bir neçə görüş keçirilib, lakin hələ də konkret nəticə əldə olunmayıb. Ekspertlər hesab edir ki, bu problemin aradan qaldırılması üçün dövlət nəzarəti gücləndirilməli, tikinti şirkətlərinin provayderlər üzərində inhisarçılığın və texniki məhdudiyyətlər yaratmasına qanunla qadağa qoyulmalıdır.

İnformasiya Texnologiyaları üzrə mütəxəssis Elvin Abbasov "Yeni Məsəvat"a açıqlamasında bildirib ki, məsələ bir neçə multifaktor nəzərə alınmaqla həll oluna bilər: "İlk faktor vətəndaşların icmallaşmasıdır. Bu, beynəlxalq təcrübədə də var. Məsələn, Türkiyədə bütün binalarda sakinlər özləri öz icmalarını formalaşdırır və qərar verən özləri olurlar. Öz aralarından bir nəfəri seçirlər və onun üçün aylıq məbləğ təşkil edir-

lər. Həmin şəxs binadakı problemlərin həlli ilə məşğul olur. Adətən bu iş işsiz və ya nisbətən yaşlı insanlara həvalə edilir. Təəssüflər olsun ki, Azərbaycanda MTK-nın özünün təyin etdiyi bir adam bu işlərlə məşğul olur. Həmin şəxs isə özünü binanın sahibi kimi aparır. Ölkəmizdə bu mədəniyyət yanlış istiqamətdə formalaşıb.

Binalardakı internet provayderləri ilə bağlı məsələ də ələ alınmalıdır. Vətəndaşa seçim hüququ verilməlidir. Bir provayderlə sən onun seçim hüququnu məhdudlaşdırma bilməzsən, qəbul edilməzdir. Bu məsələ beynəlxalq layihələrdə də ölkəmiz tərəfinə bildirilirdi ki, Azərbaycanda binada bir deyil, ən azı iki-üç provayder ola bilər.

Burada binanın böyüklüyünü və orada yaşayan ailələrin sayını da nəzərə almaq lazımdır. Məsələn, 5 mərtəbəli və 100 ailənin yaşadığı binlarda həddindən artıq çox provayder olsa, oradakı avadanlıqlar, istifadə olunan kəbelle və digər məsələlərdə zəiflik olacaq. Çünki müştəri kontingenti aşağıdır və rəqabət böyükdür. Provayderlər isə düşünür ki, belə binalardan

çox gəlir əldə etməyəcəklər, ona görə də ora az investisiya yatırılar. Məsələn, köhnə və ucuz avadanlıqlardan istifadə edirlər. Böyük binalarda isə provayder tək olduğu üçün orada daha yaxşı şərait vardır ki, müştərilər narazı qalmasın. Lakin bu, hamısına aid deyil, eləsi də var ki, tək xidmət göstərməsinə baxmayaraq, aşağı keyfiyyətli internet təqdim edir".

Ekspert bildirir ki, provayderlər arasında eyni əlçatanlıq və bərabər hüquqluluq yoxdur: "Bəzi provayderlərin arxasında dövlət qurumları durur, digərlərinə isə başqa güclü dəstək olur. Kim yaxşı tapşırılsa, kimin arxasında duranı güclüdürsə, o, daha çox xidmət göstərir. Beləliklə, internet bazarı bizdə bu formada idarə olunur. Provayderlərlə işin real mühitdə idarə olunması üçün bazara düzgün şəkildə yanaşma lazımdır.

Yüksək statuslu adam tapşırıq verir ki, bu binada yalnız adını çəkmədiyimiz hansısa provayder xidmət göstərməlidir. Beləliklə, digər provayderlərin o binaya girişi qadağan olunur. Binada yaşayan sakinlər icma şəklində fəaliyyət göstərərək bu problemi həll edə bilərlər.

MUSAVAT

Son səhifə

N 130 (8740) 29 iyul 2025

Bu şəxslər daha tez ölür - araşdırma

Alimlər müəyyən ediblər ki, yaxının ölümünə həddən çox pis olan insanlar daha tez ölür. Milli.Az xəbər verir ki, Danimarkanın Orhus Universitetinin alimləri yası ağır formada keçirən insanların sonrakı on il ərzində vaxtsız ölüm riskinin iki dəfə artdığını müəyyən ediblər.

"Frontiers in Public Health" (FPH) jurnalında dərc olunan araşdırmaya 1735 nəfər cəlb olunub. İştirakçıların orta yaşı 63 olub və hamısı yaxın qohumlarını itirmiş şəxslərdir.

Tədqiqatçılar "PGD-13" adlı sorğu vasitəsilə iştirakçıların kədəre qarşı həssaslığını ölçüblər. Nəticələrə görə, dərin və uzunmüddətli yas keçirənlər nisbətən iki dəfə daha çox ölüm riski ilə üzləşir.

Aparıcı tədqiqatçı Dr. Mette Kjaergaard Nielsen bildirib ki, əvvəllər ağır kədərin ürək-damar xəstəlikləri, psixi pozuntularla əlaqəli olduğu sübut olunmuşdu. Yeni nəticələr isə bu əlaqənin daha ciddi nəticələrə yol açabilecəyini göstərir.

Araşdırma zamanı həmçinin məlum olub ki, ağır kədəre keçirən insanların əksəriyyəti artıq əvvəllər psixi pozuntu diaqnozu almış və müalicə almış şəxslər olub.

Alimlər xatırladı ki, ciddi psixoloji stress "qırılmış qəlb sindromu" (stressdən qaynaqlanan kardiomiopatiya) yarada bilər. Bu hal adətən qəfil stress hormonlarının yüksəlməsi ilə meydana çıxır və ürəyin normal fəaliyyətini müvəqqəti zəiflədir. Belə vəziyyət infarkt simptomları ilə oxşar olsa da, arteriyalarda tıxanma olmur. Buna baxmayaraq, vəziyyət həyatı təhlükə yarada bilər.

Yer üzündə yeni "fəsillər" yaranıb

Planetimizdə iqlim dəyişikliyi və ətraf mühitin çirklənməsi səbəbindən yeni fəsillər yaranıb. Oxu.az xəbər verir ki, bu barədə "Live Science" yazır. Qeyd olunub ki, bu fəsillər insan fəaliyyətinin təsiri altında yaranıb. Məsələn, Cənub-Şərqi Asiyanın bəzi ölkələrində səmanın bir

neçə həftə ərzində tündü ilə örtüldüyü "tüstülü fəsillər" yaranıb. Bu, xüsusilə ilin quraqlıq dövründə kənd təsərrüfatı sahələrini genişləndirmək üçün meşələrin kütləvi şəkildə yandırılması ilə əlaqədardır. Alimlər həmçinin Asiyanın cənubunda noyabrdan mart ayına qədər, su axınlarının sa-

hilə çoxlu plastik gətirdiyi "zibil mövsümü"nü də müəyyən ediblər. Eyni zamanda alimlər hesab edirlər ki, adət etdiyimiz fəsillər getdikcə yox olur və bunun bəşəriyyət, canlı ekosistemlər üçün mənfi nəticələri olacaq.

Alimlər bədəndə gizli zədələri tapmağı öyrəniblər

ABS-in Rutgers Xərçəng İnstitutunun alimləri zədədən bir neçə dəqiqə sonra bədəndəki zədə yerlərini dəqiq müəyyən etməyi öyrəniblər. Araşdırmanın nəticələri "Med" jurnalında dərc olunub. Alimlər müəyyən ediblər ki, orqanizmin müəyyən yerində hüceyrələr məhv olanda xüsusi molekulyar iz qalır.

Onlar donuzlar üzərində bir sıra təcrübələr aparıblar. Məlum olub ki, xüsusi peptidlər, yəni qısa amin turşuları zədələnmiş toxumalarda yalnız dəyişdirilmiş zülalları tanıya bilər. Bu peptidlərdən biri xüsusilə perspektivli olub: kalsium səviyyəsi kəskin yüksəldikdə, formasını dəyişən zülal seçici şəkildə yapışır. Tədqiqatçıların fikrincə, bu peptid dərmanların və ya kontrast maddələrin çatdırılması üçün hədəfə çevrilə bilər ki, bu da MRT və PET (pozitron emissiya tomoqrafiyası) vasitəsilə zədənin dəqiq vizuallaşdırılmasına imkan verəcək.

Bu kəşf sayəsində sağlam toxumalara təsir etmədən yalnız zədə yerində təsir göstərən dərmanlar yaratmaq mümkün olacaq. Alimlər kəşfin həm mülki, həm də hərbi tibb üçün əhəmiyyətli olduğunu vurğulayıblar.

Pişiyin cırmaqladığı qız iflic oldu

ABS-in Miçigan Universitetinin nevroloqu Dr. Baibing Çen pişik cırmaqları ilə bağlı az bilinən, lakin ciddi nəticələrə yol açabilecek sağlamlıq risklərinə diqqət çəkib.

Milli.Az xəbər verir ki, mütəxəssis pişik cırmağı, dişləməsi və hətta yarıları nahiyyənin yalanmasının bəzi hallarda insanlarda sinir sistemində təsir edən infeksiyalara səbəb ola biləcəyini bildirib. Bu, xüsusilə uşaqlar və immun sistemi zəif olan şəxslər üçün təhlükəlidir.

Dr. Çen bir yeniyetmənin şiddətli baş ağrısı, görmə pozuntusu və hərəkət çətinliyi ilə xəstəxanaya yerləşdirildiyini, səbəb kimi isə pişik cırmağından yaranan bakterial infeksiya olduğunu açıqlayıb.

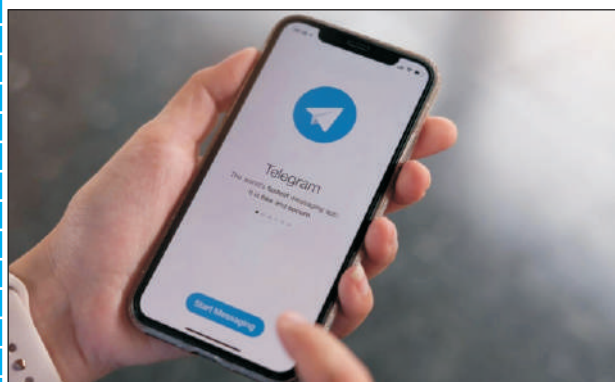
Mütəxəssislər bildirir ki, belə hallarda limfa düyünlərinin şişməsi, qızdırma və yorğunluq müşahidə olunur. Nadir hallarda isə infeksiya beyinə, ürəyə və digər həyati orqanlara yayılır.

Dr. Çen pişikle təmasdan sonra yaranan hər bir cırmaq və ya yara yerinin dərhal təmizlənməsini və hər hansı ciddi simptom müşahidə olunduqda həkimə müraciət edilməsini tövsiyə edib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Televiziya ilə ilk hava proqnozu 11 noyabr 1936-cı ildə İngiltərədə verilib;
- * 1 damla neft 25 litr suyu yararsız hala salır;
- * Orta ölçülü aysberqin çəkisi təxminən 20 milyon tondur;
- * Burnu silərkən oradakı təzyiq orta hesabla 8800 paskal olur;
- * Sufka ərzində insanın ayağının həcmi 8 faiz dəyişə bilər;
- * Dünyada birinci əcxaxana Bağdadda açılıb;
- * İnsan beyni 20 milyard sinir hüceyrəsindən təşkil olunub və gündə 96 milyon bit informasiya yadda saxlaya bilər. İnsan ölərkən təqribən 150 trilyon bit məlumat xatırlayır;
- * İlk metrostansiya 1860-cı ildə Londonda açılıb;
- * Ürəyin işləməsinə yazan ilk elektrokardiografiya cihazını 1903-cü ildə Willem Einthoven icad edib;
- * Hərbi salamı sol əllə vermək bütün dünyada qadağandır;
- * İndiyə qədər 1 aprel zarafatlarından 1000-ə qədər adam dünyasını dəyişib;
- * Hər gün hava yollarından təqribən 10 milyon adam istifadə edir;
- * Kəpənəklər dadı ayaqları ilə hiss edir;
- * Fil tullana bilməyən yeganə məməlidir.

"Telegram" istifadəçilərin yaşını yoxlamağa başlayıb

"Telegram" mesecərində üz tanıma texnologiyasından istifadə edərək istifadəçilərin yaşını təsdiqləyən rəsmi bot fəaliyyətə başlayıb. Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə "Durova Code" portalı məlumat yayıb. Yeni funksiya hələlik yalnız Böyük Britaniyada olcaqdır və yerli qanunvericiliyin tələblərinə cavab verir. Botun təsvirində qeyd olunur ki, istifadəçi şəkilləri və digər məlumatlar yalnız cihazda emal olunur və heç bir halda xarici serverlərə ötürülmür.

Qeyd edək ki, iyulun 25-dən etibarən Böyük Britaniyada onlayn platformalara yetkinlik yaşına çatmayan istifadəçiləri zərərli məzmunu qorumağı məcburi edən yeni qaydalar qüvvəyə minib.

Saqqallı kişilərin nəzərinə - bakteriya mənbəyi imiş

Yoluxucu xəstəliklər üzrə mütəxəssis Olqa Tsarenko saqqallı kişilərdə gigiyena qaydalarına əməl olunmadıqda yaranan sağlamlıq riskləri barədə xəbərdarlıq edib. Onun sözlərinə görə, düzgün təmizlənməyən saqqal bakteriya, göbək və virusların toplanması üçün əlverişli mühit yaradır ki, bu da dəri infeksiyalarına və iltihabi proseslərə səbəb ola bilər.

Mütəxəssis qeyd edib ki, xüsusilə isti havalarda və tərləmə artdıqda bu risk daha da artır. Tibbi və qida sahəsində çalışan şəxslərdə saqqal maskaların dəriyə tam oturması mane olur və infeksiyadan qorunmanı çətinləşdirir.

Tsarenko bəzi hallarda saqqalda stafilokok, streptokok və kandida göbəkələrinin aşkarlandığını da bildirib. Onun sözlərinə görə, bu mikroorqanizmlər ağzı, burun və gözlərə keçərsə, orqanizmdə ciddi infeksiyalara səbəb ola bilər.

Mütəxəssis saqqal saxlayanlara gündəlik gigiyena, xüsusi təmizləyici vasitələrdən istifadə və dəri problemləri yaranarsa mütəxəssisə müraciət etməyi tövsiyə edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500